

Sopelimen

NESODDEN
HISTORIELAGS
ÅRSSKRIFT

2017

Innhold «Sopelimen» 2017:

Arild Drolsum: <i>Bort med porten?</i>	3
Grethe Forsland: <i>Oppvekst på «Østsidan»</i>	6
Stein Turtumøygard: <i>Fordums hoppbakker</i>	16
Arild Drolsum: <i>ISI-banens historie</i>	26
Alv Egeland: <i>Tjernsbråtan</i>	36
Harald Lorentzen: <i>To søsken</i>	44
Grethe Fossum: <i>Minneord om Bjørg Gulbrandsen</i>	60

Redaksjonskomitè for «Sopelimen» 2017:

Styret i Nesodden historielag

Forsidebilde:

Finsnekkeriet Audun Bjerve restaurerte denne porten i Løkkeveien på Hellvikskog, etter altfor mange år i garasjen.

Bort med porten?

Tekst og fotos Arild Drolsum

En vakker grind eller port er en prydding for huset og sier kanskje noe om dem som bor der. Dette er jo det første man møter. Det er interessant å se hvor stor variasjonen er, og hvor mye personlig smak som har preget utformingen. At vi ennå kan se noen av disse gamle portene, vitner om kvalitet og omsorg i arbeidet med dem.

Forseggjorte porter og gjerder har lange tradisjoner i Norge. Etter at sirkelsagen gjorde sitt inntog og spiker begynte å bli masseprodusert, fikk vi på siste halvdel av 1800-tallet en utvikling av dekorative og forseggjorte port- og gjerdetyper.

Men også stolpeavslutningene skulle være spesielle. Ofte med kule og vannbrett, som ble utformet som en avkuttet pyramide, slik at vannet kunne renne av.

Men hvordan står det til med de gamle portene på Nesodden? Portene som sikkert ønsket velkommen til de flotte landstedene

som ble bygget fra slutten av 1800-tallet. Dessverre har mange gradvis forsvunnet, ofte erstattet med enklere porter hvor bilen kan komme greit inn. Dermed har kunnskap om tradisjonell utforming i tråd med husets arkitektur gått tapt. Men det finnes heldigvis flere gamle porter igjen på Nesodden.

Særlig ser vi ennå mange spileporter. Disse har ofte et enkelt og klassisk uttrykk med en rammekonstruksjon med stående spiler. Porter med variasjon over dette temaet finner vi med svært ulik utforming, og de var spesielt vanlig til hus rundt 1920, men ble benyttet til både eldre og yngre hus enn dette. En klassiker blant treportene er solporten, et motiv som har inspirert folk til alle tider. En moderne utgave av solporten kan en se i Støpsvei på Oksvall.

Porter i smijern, støpejern og stål finnes i uendelig mange varianter. Dette materialet er holdbart og lett å forme, så fantasien kunne få

Denne gedigne porten i Bergveien på Nesoddtangen er antagelig fra husets opprinnelse i 1920. Eier den gang var murermester Gundersen fra Høvik.

fritt spillerom, blant annet med spydformet avslutning av stengene.

I motsetning til en smijerns-port kan ikke en treport stå år etter år uten vedlikehold. Det vil føre til forfall og i verste fall at den må demonteres og kastes.

På Nesodden finnes det firmaer og enkeltpersoner som kan redde gamle porter, som kanskje har blitt satt bort i et uthus. Disse kan også hjelpe til med å lage helt nye porter med bakgrunn i gamle utforminger tilpasset huset. Da kan det først være en god ide å se igjennom de bøkene som er skrevet om porter og gjerder.

Er det håp for denne porten i Trollkleiva ned mot Sjøstrand brygge?

Så langt det var mulig ble eierne av portene kontaktet, og ingen hadde noe imot at deres port ble «offentliggjort».

Bok om gamle porter var med å utforme denne vakre porten nederst i Flaskebekkveien. Figuren i midten ble lagt inn etter et element fra trappestolpen til huset, som er fra 1905, da eiet av grosserer Falkenberg.

Denne nye, flotte porten til Solsikken Steinerbarnehage er laget av snekker Anders Aanonsen på Hellvik.

Oppvekst på «Østsiden»

Av Grethe Forsland

De første årene

Min bestefar Ludvig Andersen kjøpte husmannsplassen Stockholm i 1917. Det var vanlig med svenske stedsnavn den gangen. Bestefar døpte husmannsplassen «Roberg» og der ble jeg født.

Jordmora frk. Remen tok imot meg. Hun bodde i den ene delen av den gamle røde skolestua på Jaer skole.

Vi var tre jenter, Aase Lill, Astrid Linnea og meg, Grethe. Vi fikk stedsnavnet Roberg som etternavn og gikk under navnet «Robergjentene».

Da krigen brøt ut i 1940, var jeg 4 år. Jeg husker tunge, mørke bombefly som kom i lav høyde inn over Nesoddlandet fra syd. Flyalarmen gikk, og vi måtte i kjelleren til faren var over. Blendingsgardiner ble påbudt, ikke en lysstrime måtte synes utenfra, da kunne vi bli bombemål.

Tyskerne minela Bundefjorden og Oslofjorden, men mange

«Bestefarsstua på Roberg». Den er borte nå.

miner falt på Nesodden i våre nærområder. De ble detonert av tyskerne, og da måtte vi sitte med vinduene åpne – og redde var vi!

En gang hørte jeg mamma si til en nabo: «Til sommeren hvis vi lever» – og usikkerheten ble en del av livet.

Vi led ingen nød. På Roberg hadde vi en gris, 5 høner (èn for hvert familiemedlem var lov) og mange kaniner. Mye poteter, grønnsaker og frukt ga oss maten vi trengte.

Og mellom epletrærne hang

lange snorer med epleringer til tørk. Brennesle, karvekål og nyper, sopp og ikke minst blåbær og tyttebær var en selvfølge. Spenningen var stor hver sommer, hvor var blåbæra i år? Der hvor det var solrikt eller kanskje i litt fuktigere områder. Vi fikk 10 øre for hver boks blåbær. Naturen ga, og vi høstet.

Da grisen ble slaktet før jul, satt vi jentene på trappa og rørte i blodbøtta så blodet ikke skulle levre seg. Jeg hater blod.

Vi hjalp mamma med å

rense tarmer. De ble vrenget, tømt og vannet ut i flere dager. Medisterpølser og medisterkaker ble hermetisert på 2 liters Norgesglass, og i saltbalja lå skinkene. Når gjøken gol, var skinkene ferdig tørket og klare til bruk. På høsten dro vi med hest og kjerre gjennom Alstad med masse poteter, over Enebøl til Svae gård og hjem med «potetraps», som ble til potetmel.

Pappa dyrket tobakk i noen år, da var hele 2. etg. i bruk til å tørke bladene som var tredd inn på lange

«Familien på Roberg i 1943»

snorer fra vegg til vegg. Tobakken ble solgt til Oslo, noen sigaretter ble tilbake, og mamma begynte å røyke.

Hver vår i mai var det kuslepp på prestegården, noe vi ikke ville gå glipp av. Etter en lang vinter på båsen skulle dyra endelig få komme ut i det grønne. Kuene hoppet og spratt i ellevill glede, og vi gledet oss med dem. På Enebøl i grønne omgivelser beitete de hele sommeren.

Vi elsket katter, ekorn og fugler, men det ble mange graver under epletrærne. Kattene kom stolte og viste oss byttet sitt, og med stor sorg og mange tårer ble det holdt minnestund. Med salmesang, *Lover den herre og Fader vår* fikk fuglene en grav med blomster og blader. Jeg var prest.

Tårene rant når vi på middagsbordet fant våre kjære kaniner. Livet lærte oss at slik var det, dyr måtte av og til avlives.

Lek

Jeg var vilter av meg som liten, med for store støvler hoppet jeg fra kjøkkenbordet og forstuet foten,

men jeg lærte ikke, vel bra hoppet jeg fra låvebrua og forstuet den andre foten, nye uker med benet på en stol.

Leker hadde vi ikke, men stor fantasi!

Vi hadde tre dammer på Roberg (groper i fjellet), det var en til hver. Aase hadde den lengste, den var grunn, jeg den midterste og Astrid den minste, den var dyp og holdt lengst på vannet. Vi seilte mye med barkbåtene våre, og når Aases og min var tomme for vann, øste vi fra Astrids dam, noe som hun aldri har glemt.

Robergtrikken var en vogn med lange drag og store hjul, som ble flittig brukt med Aase som trikkefører. Nedover den humpete Robergveien gikk det fortere og fortere med Astrid og meg som passasjerer. Det hendte mang en gang at taket til Aase glapp, og vi havnet mellom busker og kratt.

Store bondegårder med mange okser, kuer, kalver og griser lekte vi mye med. Store og små kongler med fyrstikkben var buskapen vår.

“Leker hadde vi ikke, men stor fantasi!”

Med B-såpe vispet vi vann til melk, det ble i hvert fall hvitt, og melka solgte vi i gårdsbutikken. Vi rørte litt potetmel i melken, og da var osten klar. Grønnsaker, frukt, egg og kjøtt, alt ble solgt for en billig penge og ikke alle kunne betale, men varer fikk kundene våre.

En plankestabel ble brukt som sentralbord, med litt forskjellig kjøkkenredskap som vi stakk inn i plankene ble det lange og alvorlige samtaler med lensmann, lege og prest.

Dukkestue hadde vi også, men i mangel av dukker ble det sykehus i stedet, hvor flere ble operert. Jeg ble operert for blindtarmen, ellers var det mest vanlig med fødsler med komplikasjoner. Ingen gutter hadde adgang, det var ren kvinneklinikk.

En lørdag vi lekte gjemsel hadde mamma skiftet på sengene, alt var klart for kvelden. Jeg sto; «den som ikke har gjemt seg nå...» vi hørte et brak. På soverommet var det en stor etasjeovn, den rakk nesten til taket, og bak der hadde Aase presset seg inn. Hele ovnen raste

“Dukkestue hadde vi, men i mangel av dukker ble det sykehus, hvor flere ble operert”

ut i rommet med sot og aske i store mengder, alt var svart. Aases forskrekkede ansikt ser jeg for meg ennå. Mamma gråt, den opplevelsen glemmer jeg aldri.

Når morellene var modne, bodde vi dagen lang i toppen av høye morelltrær. Jeg skal si magen fikk fart på seg, vi spyttet ikke ut steinene en gang, alt gikk ned på høykant. Morelltiden savner jeg ennå, tenk hvor heldige vi var.

En arbeidskar på prestegården hjalp til med høyonna på Roberg, han var veldig snill mot meg. En dag fikk jeg lov til helt alene å kjøre den svære høyvogna hjem til prestegården, ca. 1,5 km. Jeg sto foran med tømmene, Astrid satt på bunnen av vogna. Det ingen hadde regnet med, var hesten som ville hjem, den satte av sted nedover Robergveien med alle dumpene. Ved Nygård, der hvor den nye kirkegården slutter, tok

hesten 90 graders sving ut på hovedveien i full fart og stoppet ikke før stalldøra. Så redde har vi aldri vært, verken Astrid eller jeg. Jeg var 8 år og Astrid rundt 6 år. Hun var helt mørbanket, men heldigvis slapp vi med skrekken

Onkel Anders og tante Pauline forpaktet prestegården, og der hentet vi 3 l. melk hver kveld. En kveld fant Aase på noe lurt. Hun holdt det fulle melkespannet høyt opp i lufta, og når hun slapp, skulle jeg ta imot. All melka rant selvfølgelig ut. Vi torde ikke gå hjem uten melk, gikk tilbake og ba om melka til dagen etter også. Vi fikk kjeft av pappa, men mamma lo.

En dame var vi veldig opptatt av på grunn av måten hun gikk på, med hopp av og til. Hun ble kalt Hoppetitta. Så vi henne på veien, gikk vi etter henne og hoppet, vi også. Det var ikke pent av oss.

Skolegang

Sommeren 1943 var fylt av store forventninger, jeg skulle begynne på Jaer skole, og endelig i august var dagen der. Jaer skole er den eldste på Nesodden, i 1996 var det 150 års jubileum. Mange minner

“Fru Hulaas satt ved kateteret sitt, og karakterene var et stempel med dyr. Fikk vi en elg, kronhjort eller et annet flott dyr var det veldig bra, en mus var ikke bra!”

har jeg fra skolen; den var min skole, våre tre gutter gikk der, og fra 1996 gikk våre seks barnebarn der. Her er noen av minnene:

Fru Karen Hulaas hadde 1., 2. og 3. klasse i den lille rødmalte Jaerstua, der jordmor frøken Remen bodde i den andre delen.

Skolestua besto av ett rom med en vedfyrte etasjeovn som varmet opp klasserommet om vinteren. Da sto fru Hulaas nær ovnen med hendene på ryggen når vi kom inn i skolestua. Vi sto oppstilt utenfor og gikk rolig inn hver dag.

Mamma hadde pyntet oss til skolestart, vi hadde store sløyfer i håret, min var blå, nesten som en hatt som fru Hulaas sa. Vi hadde veldig respekt for voksne, vi neiet både titt og ofte, og

denne 1. skoledagen var veldig spennende og høytidelig. Mamma var også veldig pen i sin fineste sommerkjole.

Spennende var det å se nye ansikter fra Blylaget og Burma-veien, og skolestua ble snart full.

Det jeg husker best var da fru Hulaas spurte om noen ville komme fram og tegne på tavlen. Odd M. gikk freidig fram og tegnet en hest. «Er det ikke noe som mangler?» sa fru Hulaas. «Jo, rumpa», sa Odd og tegnet halen. For et mot, tenkte jeg og fikk veldig respekt for Odd.

Vi lærte etter hvert å regne, lese og skrive og hadde hjemmelekser fra første stund.

Fru Hulaas satt ved kateteret sitt, og karakterene var et stempel med dyr. Fikk vi en elg, kronhjort eller et annet flott dyr var det veldig bra, en mus var ikke bra.

Jeg husker en gang hun rettet min regneprøve, alt var riktig, og hun lagde seg skikkelig albuerom og tegnet en kjempestor R med mange krøller over hele siden.

Jeg ble hørt i Fadervår i 2. klasse og sto ved pulten med foldete hender, noe som var vanlig den

gangen. «Du leser Fadervår som en prest, du Grethe», sa fru Hulaas, jeg husker hvor stolt jeg ble. Skryt var ikke noe jeg var vant med.

Men det var ikke alle familier som hadde det like greit. Jeg husker en gang fru Hulaas var veldig sint på en av medelevene mine fordi skriveboka var blitt skitten. Årsaken var at han hadde måttet legge skriveboka på gulvet.

Jeg prøvde å trøste medeleven min, så vi satte oss under kateteret (da var ikke fru Hulaas der).

I 2. klasse fikk jeg min første kjæreste. Vi gikk hånd i hånd og på prestegårdsjordet fikk jeg mitt første kyss med prestefrua som vitne i kjøkkenvinduet. Hun sladret til bestefar som var kirketjener, men han bare humret.

Kjæresten min imponerte hele klassen stort den dagen han kom med en 100 kroneseddell som han stolt viste fram. Den kom fra farens kontor!

I storskolen hos Jacob Hulaas gikk vi to klasser sammen, 4. og 5., 6. og 7. klasse, annenhver dag, med salmesang og andakt hver 1. time.

Hulaas var også kirketjener, derfor fikk vi fri ved begravelser.

Alle skulle ta idrettsmerker i løpet av folkeskolen, bronse, sølv eller gull. Vi løp 60 m, hoppet lengde og høyde og kastet stor og liten ball bl.a. Det var strenge krav. Ikke for å skryte, men jeg tok gull i 4. klasse, noe som ble skrevet i min karakterbok. Gullmerket har jeg ennå.

I frikvarterene hoppet vi jentene paradisk, hoppet tau i forskjellige stilarter, og alle var med på langball, noe som var veldig populært. Gutta kappet land, og alle kastet på stikka med 5-ører.

I gamle dager var det vanlig med sangleker. Elevene lærte å bevege seg til rytmer, de lærte nye ord og samarbeid med andre, en sosial og fin måte å lære på.

Vi lekte «Bro, bro brille», «Veve vadmel», og når vi med bind for øynene ropte «Jacob, hvor er du?», følte vi oss ganske modige. Den mest populære sangleken var «Her kommer jeg med brødrene mine»:

Elevene står mot hverandre på to rekker, gutter og jenter i hver sin rekke, avstand ca. 2 meter.

Leken begynner med at guttene

går først mot jentene og synger: «Her kommer jeg med brødrene mine», de bukker og hilser og trer tilbake. Så går jentene mot guttene og synger «Etter kommer jeg med søstrene mine», de neier og hilser, trer tilbake og alle synger «Moro er å vandre med kjenninger i flokk».

Et problem var at guttene tok for lange skritt, men det ordnet seg. Det er mange vers, og sikkert flere måter å leke dette på, men slik var det på Jaer skole.

Vi hadde ofte stil som hjemmeløkse, en elev tilsto i sin stil at han hadde stjålet kaker hjemme. Kaker var sjelden kost, sukker og smør var mangelvarer, hvetemel også, og godteri fantes ikke. Ikke rart at fristelsen kunne bli stor.

Eleven fikk melding med hjem, der sto det: «Dårlig sønn og dårlig stil». Dette likte foreldrene lite og gikk videre med saken, dårlig stil kunne de godta, men dårlig sønn hadde de ikke!

En annen stiloppgave var å skrive et eventyr. Denne hendelsen er det annen elev som har fortalt:

Eleven (som hadde skrivervansker) skrev sitt eventyr som

handlet om «Kongen som spurte...» Rettskrivingen var ikke helt god, eleven hadde skrevet «Kongen som pulte...». Men Hulaas leste opp akkurat slik det sto, han flirte og guttene lo.

Kongen spurte flere ganger i eventyret, så det ble mye å gjøre for ham. Den som ikke lo, var eleven som var så flau, men det verste var at Hulaas flirte. Godt fortalt, men med mange røde streker.

Ofte var ikke bra den gangen heller, at gode stiler blir opplest er jo greit, men leie stunder ble det for noen elever.

Min 9 års bursdag glemmer jeg aldri. En helt ny sykkel sto ved sengen min da jeg våknet. Gjett om jeg ble glad, presang fra mamma og pappa. Aase og Astrid fikk aldri sykler, noe jeg stadig fikk høre, du, du har jo fått sykkel.

På vei til skolen en dag punk-

“Eleven fikk melding med hjem, der sto det: «Dårlig sønn og dårlig stil». Dette likte foreldrene lite”

terte jeg, og gråtende kom jeg til skolen. Hva skjedde? Jo, hele 4. og 5. klasse fikk regneprøve, mens Hulaas satt bak i klasserommet og lappet min sykkel med mange hull i slangen.

Jeg besvimte ofte som liten, også på skolen, da ble jeg tatt godt hånd om i privatboligen til Hulaas, hvor jeg husker jeg fikk loff. På Roberg manglet vi jo ikke mat, men loff var sjelden kost, så det var stas. Visstnok grunnet magesår, hadde de loff.

En medelev gråt sårt en dag fordi hun var datter av en fisker. Jeg husker godt hvordan Hulaas holdt rundt henne og trøstet, kanskje hun var blitt ertet, som vi sa den gangen.

Potetferie hadde vi hvert år, da hjalp vi bøndene med å ta opp markens grøde og ble sendt rundt til flere gårder. Vi hadde hvert vårt røfte, og plukket vi fort, rakk vi en liten hvil på bøtta, opp ned, før hjulet spredde nye poteter på røftet vårt.

Lønna var kr. 5,00 dagen, pluss mat. En husmor mistet potetfatet i gulvet en dag. Hun plukket opp potetene og sa «litt møkk og litt mat, det metter seg snart», og maten smakte bra. Potetferie var stas, vi tjente våre første egne penger.

En av sønnene til sognepresten kunne finne på litt av hvert – og fikk nok med oss andre. En gang fant han kirkenøkkel på farens kontor, låste opp kirken og fant repet til kirkeklokka oppe på kirkeloftet. Dermed lød klokka over hele området. Den skulle jo ikke ringe uten å varsle at noe skjedde, så bestefar kirketjener kom styrtende, og da humret han ikke!

Fritid

Rundt 10 års alderen fikk vi være med den eldre ungdommen og akte fiskekjelke med styrestang. Det var stas, nå var vi med de store gutta! Fra Nesodden kirke nedover Presteskjærbakkene gikk det ganske fort på godt føre til brygga. «Blodsvingen» greide vi ikke alltid, men stor jubel ble det hvis vi passerte den uten stopp – og ferden endte heldigvis i veggen

“På Håøya var det speiderleir et år, det var stas, jeg husker best musa i den sure melkeflaska.”

på venteskuret. Ekstra stas hvis vi greide inngangen!

Pappa startet med speiderarbeide, 1. Nesodden guttetropp startet opp i 1927. En del år senere ble vi jentene blåspeidere med Anne Lise Melby som troppssjef. Anne Lise lærte oss mye nyttig; førstehjelp, morse, forskjellige knuter, reise telt, tenne bål osv. og ikke minst speiderløftet.

På Håøya var det speiderleir et år, det var stas, jeg husker best musa i den sure melkeflaska.

Den første foreningen vi var medlemmer av var Foreningen til dyrenes beskyttelse, en annen forening var Ringblomsten hos Reidun Svae på Fokstua. I Ringblomsten var vi 10–12 jenter, en viktig del i vår lille grend.

På varme sommerdager var Presteskjær badestranda vår. Snarveien fra Nesodden kirke gikk gjennom skogen, og lukten fra skjell, tang og tare møtte oss på lang avstand.

Vi lå ytterst på det store fjellet, men blåste det, klemte vi oss sammen i gropa, en grønn fordypning i fjellet.

Svømming var det verre med,

men vi øvde flittig, og stolte var vi når vi kunne ligge på ryggen og flyte, bare puste rolig. Vi sto mye på hendene i vannet, og leppene var ganske blå før vi la oss langflate på det varme fjellet, en deilig følelse. Godt smakte det også av matpakka vår, vørterøl og boller.

Noen ganger hoppet vi fra Presteskjær brygge, og de modigste var med båten et stykke før de stupte fra bakre dekk og svømte i land. Mange av oss tok svømme-knappen da det ble mulig.

Minneboka mi fikk jeg av mamma og pappa på min gebursdag 27.2.1945. Jeg finner den fram av og til og gleder meg over å lese gamle minner fra gamle venner. Vi hadde barnetroen vår, det er sikkert, og en annen ting var frykten for døden, et resultat av 5 år med krig. Her er noen av minnene:

*Hvor du enn i verden vanker,
La det kjere Jesu navn
Alltid bo i dine tanker
Ti det trøster i alt savn*

(Marit Jahr Evensen 9 år)

*Tilfreds å være, er en gunst.
Tilfreds å synes, er en kunst,
Tilfreds å leve, er en lykke,*

Tilfreds å dø, et mesterstykke

(Synnøve Løes)

*Kan du gjennom din strid og din dåd,
Beware det barnslige skjær til det siste,
Da har du regnbuen over din gråt,
Da har du glorien over din kiste*

(Solveig Andersen)

8. mai 1945, endelig kom freden!
7. juni hadde pappa ordnet orkesterplass på toppen av Nesoddbåten som lå ved kai, utstikker B ved Honnørbrygga.

Det var en opplevelse å se kong Håkon VII, kronprinsesse Mārtha og prinsebarna på nært hold, endelig hjem til Norge.

17. mai-toget 1945 var helt utrolig. Det regnet, vi hadde papirflagg og blå tøysko, fargene rant nedover armene og skoene gikk i stykker, men hva gjorde det? Det var fred!

Høsten 1945 gikk hele Jaer skole fredsmarsjen fra skolen til Nesodden kirke og tilbake. Marsjmerket ble vi veldig stolte av, og jeg husker godt den gode følelsen jeg hadde under marsjen. I 1995 tok jeg fredsmarsjen på nytt 50 år etter, da fra Varden leir til Flaskebekk brygge og tilbake. ♡

Gamle hoppbakker på Nesodden

Av Stein Turtumøygard

Midt på 1900-tallet hadde Nesodden flere titalls hoppbakker. I de største bakkene var det mesterskap, premier, publikum og beinbrudd. I noen av de minste gikk ovarennet i sikksakk og man tømte vann i unnarennet. Et sted ble hopp lengden målt med dopapir, og et normalt hopp var 36–37 tørk.

Skihopping har vært en populær sport i Norge helt siden slutten av 1800-tallet. Å hoppe på ski ble en del av det å være norsk. For de fleste handlet det vel først og fremst om fartsfylt lek. Men også konkurranseelementet var en viktig drivkraft: det gjaldt å hoppe lengst og penest.

Omkring 1950 var Nesodden full av hoppbakker. Unge og voksne hoppet på ski overalt hvor det fantes bakker og kneiker. De yngste øvde seg på låvebrua hjemme, men etter hvert ble dette for smått. Så gikk man sammen og bygde hopp i en brattbakke i skogen eller på jordet. Ofte ble hoppene revet og bygd opp igjen neste vinter.

Fjellstrandjenter på hoppkanten.

Gradvis kom så de store bakkene – med boltet ovarenn av skikkelig tømmer, høy hoppkant og riktig profil på unnarennet. Der kunne man hoppe flere titalls meter, det kom hoppstevner med publikum og premiering.

Ingen manglet hoppski. De som ikke hadde råd til å kjøpe, høvlet dem til selv. På Myklerud skole lot lærer Bakka elevene snekre seg hoppski i sløydsalen på kveldene. De skulle være brede for å gi flyt og stabilitet. På undersiden smurte man parafinvoks og andre hemmelige ingredienser for å få den optimale glid.

Nesodden hadde mer enn 30 hoppbakker, bygget på dugnad. Mange av dem fikk fine navn, som

Tjondalsbakken, Klypenbakken, Spirer'n og Lunkentussen. I mange år ble de holdt ved like, men i vår tid er flesteparten i ferd med å gå tilbake til naturen, og man må lete litt for å finne rester av dem. Som du ser på kartet, lå flertallet av bakkene – ikke uventet – sør på Nesodden, der de fleste nesoddingene bodde før krigen.

Vil du bli med på rask rundtur til disse bakkene? Vi starter ved Myklerud.

Bakkene ved Myklerud og Fagerstrand

1. Kirkelibakken lå i den bratte Kjelleråsen, ved Kirkeli sør for Gjøfjell kirke. Den ble bygget på dugnad vinteren 1956–57. Bakken var 15 meter og ble brukt blant annet til premieskirenn. Men da Kjelleråsen skulle bli boligfelt på 1960-tallet, ble Kirkelibakken nedlagt.

2. Tjondalsbakkene – Navnet kommer av tjone (kjone), som var et tørkehus. Omtrent der Kjona kan ha ligget, finner vi Tjondalsbakken. Den ble bygget i 1964 av foreldrelaget ved Myklerud skole, da Kirkelibakken skulle bebygges. Lærer Pedersen og skihopperen Trygve Gundersen tegnet bakkeprofilen og foreldrene stilte opp. En av dem jobbet på Elverket, han skaffet fire impregnerte stolper til tårnet. Foreldrelaget hadde bare 2000 kroner, som var satt av til innkjøp av kaffekopper for møtene. Pengene gikk til hoppbakken, de ble enige om å drikke av pappkrus i stedet.

Dette var ikke første gang Myklerudfolket bygget hoppbakke i Tjondalen. Allerede i 1930-årene lå det en stor bakke her, litt lenger vest. Der arrangerte man både skole- og hovedkretsrenn, og lengste hopp var

33.5 meter. Denne bakkerkorden blir stående, for de eneste rester av bakken er noen rustne bolter der ovarennet var festet i berget høyt oppe i åsen.

3. Bakkeløkkabakkene – I bakken nordøst for Bakkeløkka ungdomsskole ligger ruinen av husmannsplassen Bakkeløkka. Her finner vi også et par gamle steinmurer, som er restene av to hoppbakker, Bakkeløkkabakkene. De ble brukt til gutterenn og bedriftsrenn i perioden 1920–1950 og målte ca 15 meter.

Den nye Tjondalsbakken fra 1964.

4. Ødegårdbakken lå like ved tunet på Ødegården, og var en privat liten lekebakke. Den ble bygget av unge Øivind Ødegård, sønn på gården. Han var levende opptatt av skihopping og hoppet etter time time alene i denne bakken med startnummer på brystet. Nummeret var selvfølgelig 1.

Rustne bolter er minner om den gamle Tjondalsbakken.

5. Agnorbakken på Søndre Agnor ble bygget på 1930-tallet og brukt til gutterenn. Bakken var 12–15 meter.

6. Smiabakken på Nordre Gjøfjell ble brukt til skoleskirenn i 1934–35. Den målte 15 meter.

Bakkene ved Svestad og Dalen

7. Omslandjordet er en gresslette ved veien fra Svestadtoppen mot Svenskemyr, og navnet stammer fra den gangen Omsland eide Tryggvang. Her lå Omslandbakken, som kom ned skråningen østfra og endte på jordet. Den var i bruk til 1980-tallet.

8. Ankermyra – Litt lenger øst i skogen ligger et engstykke som kalles Ankermyra (Ankerløkka). Navnet stammer fra Morten Anker, som var en stor skogeier på Nesodden omkring år 1800. På Ankermyra lå det to hoppbakker: Den eldste lå i østenden, helt innerst der løkka ender mot brattberget. Senere ble det også bygget en nyere, nordvendt bakke som vi fremdeles kan finne spor etter, like vest for granittbruddet.

9. Klypen ved Tjernshaugen – Øst for Dalatjernet ligger Tjernshaugen. Navnet betyr «plassen på haugen ved Dalatjernet», men tidligere het den Klypen etter den trange kløften som leder bratt opp til plataet i øst. Opp gjennom Klypen ble kuene sluppet når de skulle til skogs på beite. Her bygget man Klypenbakken, der ungdommen hoppet på ski kloss inn i husveggen. Fjellstrand skole hadde sitt skoleskirenn i Klypenbakken i 1929.

10. Beksrudbakken lå også ved Dalatjernet. Når man følger stien østover fra Beksrud kan man kanskje se spor av bakken på venstre hånd i skogen ca 100 meter fra Dalatjernet, på østsiden av Løkkeberg.

11. Nylennabakken var ikke stor, den lå rett øst for husmannsplassen Åsland, sør for Nylenna. Tilløpet lå oppe på Tussekollene og unnarennet var på det vesle jordet som fremdeles kalles Åslandløkka.

12. Dalabakken lå mellom Dalen og Dalatjernet, den gikk tvers over Nylennaveien, med slette på Dalenjordet.

Bakkene ved Fjellstrand og Midtveien

13. Nyborgbakken ble bygget ca 1955 oppe i åsen øst for Nyborgdammen. Terrenget var bratt, så man hadde naturlig ovarenn. Bakken tilhørte «Oppaforgutta». Det var de som bodde «oppafor» skolen, i motsetning til «Nedaforgutta», de som bodde nedafor.

14. Urianstadbakken lå rett nord for husene på Urianstad, og var antagelig en 20 meters bakke. For å øke lengdene ble hoppkanten gradvis bygget på slik at den fikk spretthopp. Det gikk ganske bra, for kulen var lang. Men gjennom årene var det ganske mange som brakk skiene her. Unnarennet pekte rett mot husene, og når det var glatt, feide hopperne helt frem til tunet. Småguttene lurte seg til å tømme på vann for å få speilglatt is. Dette syntes alle var moro, unntatt bestefar på gården, han levde utrygt på slike dager. Når de arrangerte renn, pleide ungene å ha vaffelsalg ved uthuset med en gammel Fyffes banankasse som disk.

15. Store Lunkentussen – Lunkentussen er en bratt fjellrabbe nord for Persilengtjernet. Navnet stammer fra det gamle svenske eventyret om en soldat som fikk hjelp av trollet Lunkentus til å redde tre prinsesser. Hovedbakken i Lunkentussen finner man fremdeles rester av, i form av bjelker og bolter på den vestre av de to toppene. Den ble bygget av Tore Urianstad og Harry Karlsen sammen med elever og lærere på Fjellstrand skole. De fikk tak i noen gamle lemmer/plater av finsk fabrikat fra Urianstadverkstedet og formet unnarennet med stor stein. Bakken ble brukt til skoleskirenn i mellomkrigstiden. Den har utløp mot Persilengtjernet.

16. Lille Lunkentussen – Det fantes også to småbakker på baksiden av Lunkentussen, mot tunet på Delet. Disse hadde unnarenn på 6–7 meter og ble blant annet brukt av bridgeforeningen når de hadde fest. I bakken la man ut doruller med nummererte tørk for å måle hoppplengden. Et normalt hopp var omtrent 36–37 tørk.

Harald og Ingrid Beksrud og Lars Aschem ved Bråtabakken – Nesoddens største.

17. Bråtabakken ved Bråtantjern var Nesoddens største, med bakkerekord på hele 56 meter. Den lå nord for Bråtantjernet, som etter oppdemmingen på 1960-talet er blitt del av Bleksli-Bråtetjernet. Bråtabakken var arena for flere store hopprenn i mellomkrigstiden. Blant annet feiret man 'Nesoddens holmenkolldag' her i midten av mars hver år. Da var det mye festivitas, med dommertribune, hornmusikk, salgsbod og fullt av folk på tjernet.

Bakken hadde litt spesiell konstruksjon: ovarennet gikk i sving rundt en bergnabb, så når du satt på toppen, kunne du ikke se hoppkanten.

Slikt ga jo litt ekstra spenning, og tidvis noen brukne bein. I våre dager er Bråtabakken helt forsvunnet.

18. Fjellbakken – Spirer'n og Svever'n – Det var en gårdsbakke på jordet vest for låven på Fjell, den måtte bygges på ny hver vinter. I lia ved Svenskerud lå Spirer'n, den var sydvendt og et av de stedene der det først spiret om våren. I unnarennet lå en fjellskrent, så etter nedslaget måtte man være rask og svinge unna.

Litt lenger nord lå Svever'n, med ovarenn som startet omtrent der skiløypa krysser kraftlinjen. For å få bedre fart, hendte det at gutta kløv lenger opp i lia, men da ble det en del svinger i tilløpet, så det var krevende å samle seg før hoppkanten.

19. Granerudbakken var en stor bakke på nordre Granerud. Den lå i åsen rett øst for Fagerhøy bilverksted. Bakkerekorden var rundt 40 meter, men det ble veldig harde nedslag, for unnarennet var for slakt nederst. Farten var stor, den målte de til 90 km/t. Etter landing måtte hopperne derfor hive seg rundt i en telemarkssving for ikke å havne ut i Midtveien. Stillaset datt ned før krigen.

20. Tschudibakken ved Tschudiåsen (Ellingstadåsen)– Bakken gikk i skråningen sørover fra det som nå heter Ellingstadåsen. Det siste stykket fulgte den Åsenveien og munnet ut på riksveien. Den var i bruk i årene etter krigen. Det var ikke så mange biler den gangen, men det fortelles likevel at den ble regnet som farlig. Så farlig at det alltid måtte være med en doktor på rennene.

Bakkene ved Flaskebekk og Skoklefall

21. Sø'end lå i sørenden av Flaskebekktjernet, der slalåmbakken er i dag. Det snakkes også om «Nomebakken», muligens var dette den samme bakken.

22. Ymerbakken lå øst for Skoklefalltjernet, den var en vestvendt 15-meters bakke med utløp på tjernet. Bakken ble bygget i 1959 av Ymer, som var idrettslaget for innflytterne på Tangenåsen. Klubben ble opprettet fordi de ikke følte seg velkomne i Nesodden idrettsforening. Ymer fikk en fin merittliste i løpet av de få årene de eksisterte. Da klubben ble slått sammen med Nesodden idrettsforening, ble Ymerbakken nedlagt.

Bakkene rundt Berger og Sandaker

23. Vamyrbakken lå øst for Vamyra ved Sandaker. Den ble bygget i 1925 av Frode Halle, sønn av gårdbrukeren på Sandaker. Bakkerekorden var beskjedne 10 meter. Den gangen var Vamyra kornåker, men driften ble nedlagt rett etter krigen. Omtrent på samme tid ble Vamyrbakken gjenoppbygd i større utgave, og bakkerekorden økte til 23 meter. Her var det moro hver helg i 1950-årene, både vanlige hopprenn og rene showrenn, og ofte med speaker. Til bakken gikk man inn stien fra Fjordvangen (bakeriet/kommunehuset) og videre langs en liten fotballplass ved Sandakerhytta.

Unnarennet i Vamyrbakken mellom Sandaker og Berger

24. Sandakerbakken var en liten 10-metersbakke rett ved Sandaker

25. Gryta lå nede ved Solåsen. Den forsvant da området ble bygget ut.

Bakkene ved Jaer og Burmaveien

26. Jaerbakken ble bygget i 1929 av lærer Hulaas sammen med elevene på Jaer skole. Her var det skolemesterskap for hele Nesodden på slutten av 1950-tallet. Ovarenn og hopp står fremdeles, og det blir sagt bakken er brukbar.

Jaerbakken er snart 90 år gammel, men står fremdeles

27. Hokholtbakken lå nord for Burmaveien ved Hokholt omkring 1930.

Hvorfor forsvant hoppbakkene? Tre spiker i kisten

Til sammen ble dette mer enn 30 bakker, og i tillegg kommer sikkert flere små privatbakker på jorder og låvebruer. Av alle disse har Nesodden i dag bare to hoppbakker som er noenlunde vedlikeholdt.

Hva har skjedd? Det har blitt hevdet at norsk hoppSPORT begynte å dø 6. mars 1960. Da falt Bækkelagsbakken ned midt under et stort

hopprenn og 16 unge hoppere ble skadet. Ulykken skapte bekymring over hele landet for de vakleворne og usikrede trestillasene. Mange slitne bakker ble revet – med motorsag. Omtrent samtidig

begynte man med tidtaking i langrenn for barn og unge. Tidligere hadde ungdommene kun gått stillangrenn, med dommere som lurte i buskene. Tidtakingen ga et nytt og spennende konkurransemoment, som førte til at mange nå valgte langrenn fremfor hopp. Så kom den tredje spikeren i kisten:

I løpet av 1960-årene begynte salget av smale ski. De var utformet for langrenn, men egnet seg dårlig til å trække bakker og hoppe med.

Ungdom flest hadde bare ett par ski, og svært

ofte var dette langrennsski. Slik forsvant

skihopperne og deretter hoppbakkene.

Fremdeles er det stor interesse for

skihopping i Norge. Men det er nesten

ingen som hopper på ski lenger. I løpet

av de siste 30 årene er antall registrerte

skihoppere i Norge redusert

med nesten 90 prosent!

I vår tid har de gamle

hoppbakkene på

Nesodden blitt

kulturminner som

langsamt råtner

bort.

Kilder

Harry Berggren

Terje Fjeld

Tor Tjernshaugen

Harald Lorentzen

Trond Urianstad

Jan Wigmostad

Åste Eggen

Leif Pedersen

Leif Rødsten

Sopelimen 1994 og 2005.

ISI-banens vekst og fall

Av Arild Drolsum

Det er gledelig å se at en gjeng frivillige nå i flere år har jobbet for å få ISI-banen tilbake som en spennende møteplass for mennesker i alle aldre.

ISI Riders kaller disse ildsjelene seg, og alt de har fått i stand er basert på dugnadsinnsats. Ildsjeler og dugnad var også helt avgjørende for at ISI-banen ble anlagt i 30-årene og drevet som festplass og samlingssted i rundt tretti år.

For en start

I 1920 kom en del ungdommer på Hellvik sammen og stiftet Helvik Idrettsforening. Disse gikk med liv og sjel inn for idrett og godt kameratskap. Det ble etter hvert også stiftet idrettsforeninger både på Oksval og Hellvikskog, og det var ungdommer fra disse foreningene som omkring 1930 ønsket å anlegge en idretts- og festplass på nordre Nesodden. I 1935 gikk de sammen om å kjøpe en tomt på 13 mål fra Skokle-fald, en tomt som den gang lå langt fra bebyggelsen. Dermed var Helvik Idrettsforening, Helvikskog Idrettslag og Oksval Idrettsforening klare til å danne Interessesentselskapet Skokle-fald Idrettsplass (ISI). Og det varte ikke lenge før ISI-banen sto klar med

fotballbane, dansegulv og klubbhus med scene. Med et nesten ufattelig pågangsmot kjøpte, bygde og drev ungdommen stedet uten noen offentlig støtte.

Under krigen lå ISI stille og tom. Offentlig fest og dans var forbudt, og med idrettstreiken fra 1941 til krigens slutt kunne heller ikke fotballkamper spilles.

Fredssommeren 1945 braket det løs igjen. 5 års oppspart energi måtte finne sin utløsning. Mange prosjekter kom fort i gang med tanke på markedet neste år. Banen ble utvidet til 70x45 meter, men i begynnelsen var banedekket skralt. Dansegulvet hadde råtnet helt opp, men på grunn av materialmangel var det ikke lett å få det reparert. Men bare et par timer før åpningen av det første markedet etter krigen,

14. juli 1946, lå gulvet ferdig til bruk.

Tyngre tider

Etterkrigstiden inntil litt ut i 60-årene var vel ISI's gullalder. Men det ble etter hvert mye slit for ISI's styremedlemmer, og det ble vanskeligere og vanskeligere å få noen til å ta på seg styreverv og hjelpe til i det hele tatt. Utover i 50-årene begynte situasjonen å bli alvorlig. Formannen i ISI skrev i august 1952 at året hadde vært preget av til dels umulige arbeidsforhold. Innsatsviljen hadde manglet. I det hele tatt ville ingen gjøre noe. Han etterlyste folk med pågangsmot og interesse. Ikke bare representanter som heller ville drikke og kose seg på lørdagskvelden og stille resten av ISI-styret i beit.

Det bedret seg ikke særlig i årene som fulgte. Mot slutten av 50-årene ble det bygget en vaktmesterbolig, som ble leiet bort gratis mot at vaktmesteren gjorde en del forefallende arbeid som preparering av banen, rydding og renhold. Dette gjorde livet litt lettere for ISI's styremedlemmer.

Man innredet også en friluftskafé med småbord og et sirkelrundt, lite dansegulv av betong, så nå kunne man danse på to gulv til to slags musikk. Kafédriften ble satt bort noen år, og dette lettet også styrets arbeidsbyrde.

Men alle iherdige anstrengelser til tross, etter midten av 60-tallet ble det stadig vanskeligere å lokke folk til å tilbringe lørdagskveldene på ISI. Det var visst ikke like spennende på ISI lenger. Mange par ville heller sitte hjemme foran det nye mediet, fjernsynet, som hadde lørdagsshow med Leif Rustad og Rolf Kirkvaag.

Det ble derfor mange single på ISI, som ofte drakk litt for mye. Festene ga ikke lenger overskudd og måtte stanses, og dermed falt hele bære-bjelken ut av ISI's økonomi. Interessen for å delta i de lokale bryggeidrettslagene minket også, slik at fotballkampene ble borte fra ISI, og da var det ikke mye igjen.

Dansegulvet råtnet gradvis opp, og klubbhuset sto der utsatt for vær og vind og hærverk. Til slutt, ut i 70-årene, måtte det hele rives. Som et siste forsøk på å få ISI på fote igjen, henvendte styret seg til

vellene i Oksval, Ursvik, Helvik og Helvikskog. I 1977 trådte velforeningene inn som andelseiere i ISI mot et innskudd på kr 2.750,- for hvert vel over en 5-års periode. Men siste tog var definitivt gått for ISI som festplass og samlingssted.

ISI-banen kom til å leve en skyggetilværelse som lekeplass og treningsbane, bare med sporadisk idretts- og hyggetilværelse for barn og ungdom. Banen forfalt mer og mer, men i 1992 søkte ISI om tippemidler, og fikk 50.000 kroner. Uten disse pengene og en solid dugnadsinnsats av noen få personer, hadde kanskje ikke grunnlaget vært til stede for en ny fremtid for ISI-banen.

Fotball på høyt nivå

Det var fotballen som preget ISI i alle år helt fra starten. Det var feriefotballens og bryggeidrettslagenes store tid.

Lokalpatriotismen var meget sterk på Nesodden i de dager, og enhver brygge med respekt for seg selv hadde sitt eget idrettslag. Det var mange fotballspillere fra kjente Oslo-lag som tilbrakte sommeren på Nesodden og

deltok i sine respektive bryggelag. I dag kjøper man fotballspillere, men de var like avanserte på Nesodden. Oslo-klubbenes beste spillere ble «kjøpt» til de forskjellige bryggeklubbene gjennom lagkamerater, som var faste sommergjester, mot «gratis» ferieopphold på Nesodden.

På et tidspunkt forsøkte man å fastsette regler for disse «lånte» stjernene ved å innføre en boplikt på Nesodden på 3 uker. Noen karantener ble visstnok aldri utstedt. Så på ISI-banen fikk Nesoddingene sett mange av landets beste spillere i aksjon. For eksempel Hans Nordahl, Brede Borgen, Finn Gundersen (proff i Italia), Trygve Bornø og Kjell Kaspersen fra Skeid, Per Pettersen fra Frigg og Leif Eriksen fra Vålerenga. Men her spilte også Harald Netti og Arne Mikkelsen, kjent fra henholdsvis badminton og ishockey.

Toppspillere fra byen satte også sammen lag for å spille mot de beste fra Nesodden i showkamper. Her var det ikke lett å slå Nesodden. «Landslaget» fikk aldri ordentlig tak på den korte banen og 7-manns fotballen.

Men det var jo Nesoddmesterskapet og ISI-cupen som var det viktigste. Nesoddmesterskapet ble ofte spilt med to avdelinger, og både serien og cupen var delt i seniorlag og guttelag. Serien ble spilt gjennom de åtte sommerukene, og cupen var som regel med på å krydre de innholdsrike markedsdagene.

Gleden over å få spille fotball var selvsagt det viktigste, men livet var ikke alltid så lett for fotballagene. I Ursvik vels jubileumsbok kan vi lese at de i 1940 besluttet å sette i gang omfattende undersøkelser for å skaffe strømper til fotballaget.

Og da fotballen kunne starte opp igjen i 1945, måtte de gi opp å få tak i sølv til en pokal og i stedet gå for en enkel plakett. Fotballdrakter var det også vanskelig å få tak i, så det ble å kjøpe trøyer og få noen av medlemmene til å sy bukser.

Fotballstøvler var det umulig å oppdrive, kampene ble spilt med turnsko, som med årene også fikk knotter. Bare det å få pumpet opp ballen kunne være litt av en jobb, fordi nippel, pumpe og trenål som regel befant seg i hvert sitt prestegjeld.

Det ble mange harde kamper og frisk fotball når lagene braket sammen. Etter kampene ble det å gå ned til Ursvikbekken for å vaske seg, og gjøre seg klar for festen senere på kvelden. Det sies at gutta fra Flaskebekk også tok seg en tur ned til bekken i pausen «for å skylle ansiktet», men der hadde de plassert sine ølflasker, som kanskje hjalp på innsatsen etter pausen.

Foruten Nesoddmesterskapet og ISI-cupen ble det spilt mye annen fotball på ISI-banen. For eksempel «morokamper» som familien Garder mot Skeid og Garder mot et lag fra Lindøya som ville bryne seg mot gutter fra Nesodden. De kom med egen båt, medbrakt damer og sprit, til Ursvikbukta, og var selvsagt å se på dansegulvet etter kampen.

Det var sikkert også de engelske gastene som var på flåtebesøk etter krigen, og som stilte eget lag på ISI. Bryggefotballen med cup og serie forsvant tidlig på 70-tallet, men det ble på begynnelsen av 80-tallet spilt en lokal serie med gatelag, blant annet Oksval terrasse mot Blomsterveien. Disse gutta tilbrakte også mye tid på ISI-banen.

Bergers
7-manns lag
1946/47:
Foran f.v.:
Oddvar
Halvorsen,
Henning
Øverby, Roar
Larstorp. Bak
f.v.: .... Moe,
Kåre Westby,
Harry Larsen,
...?
Foto: Privat

Supportergruppene

Alle bryggelagene hadde sitt trofaste publikum. Selv om veien til ISI var lang, var det folkevandringer for å se sitt lag spille. Blylaget Idrettsforening (BIFFEN) var allerede fra starten blant de beste lagene, og rett før krigen var Blylaget i finalen mot Hellvik. Da fraktet en fullastet «Nesodden» 300 supportere fra Blylaget til Hellvik brygge. Og på 60-tallet fylte eieren av landhandleriet «Feriekjøp» den store varebil sin med spillere og publikum for å komme til ISI. Var det rykter om

kontroll, ble de nedre veiene kjørt. Tilhengerne fremførte oppildnende rop på banen, som dette gamle heiaropet fra Hellvikskog:

*På ISI i dag
med Skauens beste lag,
vi vinner hvis gutta er i slag.
Er gutta i humør
balade de gjør,
vi vinner som Skauen-gutta bør.
Jeg tipper fire-en
Hvad tipper du, kjære venn?
Jeg setter krona på
att ikke gutta lar seg slå.
Sa-sa-sa-bra-bra-bra.
Skauen-Skauen-Skauen!*

Nesoddprinsessen

Helt fra begynnelsen var en av ISI's mange attraksjoner en skjønnhetskonkurranse for Nesoddens vakre, unge kvinner. I slutten av 30-årene mottok idrettslagene dette brevet fra ISI: «Da vi i likhet med tidligere års kåring av Nesoddprinsessen har de respektive klubbers formenn som dommere, anmoder vi Dem å komme på ISI-markedet lørdag den 16. juli. Samtidig ber vi Dem anmelde deres damer til konkurransen, og å reklamere for markedet til alle.»

Denne kåringen varte helt til slutten av 50-årene, og hvert år var det mange som gjerne ville bli Nesoddprinsesse. Disse skjønnhetene, som var fastboende eller sommergjester, var sømmelig kledd i pene kjoler. Og vinneren fikk foruten mange beundrende blikk også et smykke i premie.

Jakten på Nesoddprinsessene har ikke vært lett. Men rett etter krigen ble Ella-Doris Inghelm kåret til prinsesse. Hun var født i USA og var først sommergjest på Nesodden, men ble senere fastboende på Hellvikskog.

Ella-Doris Inghelm, Nesoddprinsesse 1946, med ektefelle. Foto: Privat

Jorun Kristiansen var også først sommergjest på Berger, da hun ble kåret til Nesoddprinsesse. Ellers husker noen en vakker lyshåretpike som var sommergjest på Hellvik, som de andre var hun rundt 20 år.

Underholdning av beste merke

Helt fra starten i 1936 gikk ISI hardt ut på underholdningssiden. I 1936 fikk Ursvik Idrettslag, som ennå ikke var andelseier, et brev fra ISI-styret:

«Vi har herved den fornøielse å

sende Dem et Partoukort til I.S.I.s marked som begynner den 10. juli kl. 8 og de følgende 3 lørdage og søndage på vår idrettsplass. Vi tillater oss herved til å innby Deres forening til 'Øllstafet' i forbindelse med markedet lørdag 1. august kl. 9.30. Der er kun anledning til å stille ett lag (4 mann). Startkontingent og adgang til markedet er gratis for laget. Vi håper at De som formann agiterer blant Deres medlemmer for å få dem til å besøke vårt marked.»

Men etter bare fire års medvind stoppet det hele opp på grunn av krigen. Etter krigen var det vanskelig å komme skikkelig i gang igjen, men på et styremøte i november startet forberedelsene til sommersesongen 1946. Det ble da oppnevnt en komité som skulle ta seg av underholdningsspørsmålet. Men denne komitéen sviktet totalt, og da sommeren kom og markedene skulle begynne, sto man uten underholdning. Også denne saken ble ordnet på et vis, og som det sto i ISI's årsberetning for 1946: «Til tross for mange og store vanskeligheter kan en vel si at ISI har hatt en ganske bra sesong.»

Og det ble mange bra sesonger med tidens mest kjente underholdningsnavn på plakaten.

Til ISI-banen kom Lalla Carlsen, Leif Juster, Kurt Foss og Reidar Bø, Dan Fosse, Arvid Nielsen, Stordahl og Engerdahl, Torild Lindahl, Kari Diesen, Odd Grythe, Bror Mauritz Hansen, Elisabeth Grannemann, Rolf Just Nilsen og The Monn Keys. Men det skulle også danses på svaierende dansegulv, og det til de beste orkestrene, som The Souvenirs, Rowland Greenberg, Big Chif, Arnstein Johansen, Kjell Karlsen og Tip-Top. En som ofte gjestet ISI, litt for ofte mente mange, var komikeren Gunders med sin hatt, xylofon og sitt trekkspill. ISI satset så høyt at de ansatte den kjente Sigurd Jansen som impresario for sesongen 1962. Han skulle for en fast sum skaffe tilveie skuespillere og artister på underholdningssiden, samt orkestre som spilte til dans. Også lokale musikere kom til ISI. Alkanger kvintett var fra Flaskebekk og mange husker nok Egil "Balti" fra Fjellstrand, som hadde flotte soloer på sine baltiske trommer.

På ISI ble det danset etter både gammel og ny dansemusikk, på to dansegulv. Gjennom eget forsterkeranlegg ble også de gamle 78-platene spilt, men i 1962 ble det anskaffet en ny platespiller med alle hastigheter. Den ble montert i den gamle forsterkeren, som var overhelt og forsynt med uttak og venter for båndopptaker. Og da «Shadowsbandene» overtok mye av dansemusikken i slutten av 60-årene, fulgte ISI opp med å engasjere de beste bandene, blant annet The Beatniks.

Dans var også et populært underholdningsinnslag. Gjennom

Klare for en ny kveld på ISI.

Foto: Bjørn Falch Andersen

mange år ble det arrangert swingmesterskap, og mange husker nok Elsa og Tove fra Hellvik som hadde flere danseoppvisninger med sine partnere fra Hjørdis Aakervik danseskole. Gutta fra Oslo fikk 5 kroner hver i reispenger.

Revyene

Allerede fra starten i 1936 var de lokale revyene et populært innslag på lørdagsfestene. ISI-revyene før krigen var så gode at de ble plagiert rundt i Oslo. Det var de

fire klubbene som satte opp og fremførte sine revyer på rundgang. Det kan virke som revymiljøet var spesielt sterkt på Hellvik.

I 1955 satset de stort og engasjerte en regissør som var kjent fra revymiljøet i Oslo. Talentfulle ungjenter ble også trukket med og trente hjemme hos de mer erfarne voksne til HIF-revyen. Russerevyen besøkte flere ganger ISI og var både underholdnings- og publikumsmessig en suksess. Revyen "Røde slag" hadde i 1962 hele 908 betalende tilskuere.

Gjennom tidene var det mye annen underholdning på ISI. Det var tryllekunstnere, barneakrobater, buktalere og til og med oppvisningskamper i bryting og boksing. Storbokseren Anker Paulsen gjestet også ISI-banen. Det gjorde også Hell Drivers med sitt bil- og motorsykkelshow helt i slutfasen.

Markedsbodene

Da Ursvik Idrettslag etter krigen ønsket å gå inn som partner i ISI, var det ikke bare på grunn av fotballkampene, men først og fremst fordi markedene på ISI var

en god inntekstskilde som man gjerne ville få sin del av.

De store markedene, som var innrammet i kulørte lykter, hadde hvert år «tusener tilskuere», som møtte opp i sin fineste stas. I bodene var det salg av kaffe, kaker, pølser, brus og is. Det var utlodning, tombola, pilkast, skytebane og lykkehjulet svirret rundt.

Det som holdt markedene gående, var i stor grad innsatsen fra ISI-klubben, som var ISI-styrets fruer, og ISI's Damegruppe. Av inntektene de skaffet seg, forærte de markedet jevnlig nødvendige ting. Det kunne være kaffetrakter, kopper, skåler og mugger, men også nye årer til lykkehjulet.

En annen viktig støttegruppe var ISI's Venner, som utførte mange timers dugnadsarbeid blant annet for at markedsbodene skulle fremstå så fristende som mulig. Lederen i ISI's venner hadde tittelen President.

ISI-lekene fortsatte år etter år

Fra 1973 begynte Helvikskog Idrettslag å arrangere ISI-lekene for barn og ungdom, som i begynnelsen var tilknyttet Hellvikskog vel.

Da det meste stoppet opp på

ISI-banen i slutten av 70-årene, bare fortsatte ISI-lekene med sitt tradisjonelle augustopplegg. Også her var det ildsjeler som klarte å holde dette gående.

Gjennom alle år har deltagelsen vært stor, og utøverne var nesten fra krabbestadiet til 17 år. Øvelsene det skulle konkurreres i var 60 meter, høyde, lengde og kast med liten eller stor ball. Som regel var det i høyde at den største dramatikken utspant seg. En fikk se flere eksempler på nye hoppstiler, selv om en visste at en skulle falle ned på en sagflishaug som kun var 5 centimeter.

Myk og god landing ble det ikke før i 1995, da de arvet en matte fra Bergerbanen. Gjennom alle år har hver deltaker gått hjem med mange fine premier, tigget fra næringslivet, jobben eller velmedlemmer.

De siste årene har ISI-Riders overtatt arrangementet av ISI-lekene, og de har vist seg å være solide arvtakere etter Hellvikskog vel. Årets ISI-leker samlet rundt 150 barn.

Mange parforhold ble stiftet

ISI var gjennom alle år et populært treffsted for ungdom fra nordre Nesodden. Søt musikk oppsto

mellom mange hjerter på ISI. Hva som har foregått i buskene rundt om, trekker vi et glemselens slør over. Men mange par som traff hverandre på ISI, har i dag kanskje feiret sitt gull- eller sølvbryllup sammen med barn, barnebarn og oldebarn.

Dagens ildsjeler i ISI-Riders satser på å skape en møteplass for mennesker i alle aldre, og med mange ulike motiver. Hit kan du komme for å grille og brenne bål, spille petanque eller frisbee-golf. Eller bare sitte og slappe av på en benk, mens barna koser seg på lekeplassen eller utfolder seg med sykkel på pumtrackbanen. Her arrangeres det nå barneburdager og utedager på skoler og i barnehager.

Pengene som er gitt av Gjensidigestiftelsen og DNB Sparebankstiftelsene har allerede skapt en viktig og trivelig møteplass for alle mennesker i nærområdet. Det er bare å ønske lykke til videre!

Kilder:

Jubileumsbok, Ursvik vel 75 år.
Fellesvellets Avis 5/59, 1/62, 3/62, 1/63, 4/77
Hyggelige samtaler med mange som opplevde ISI

Minner fra 1970- og 80-årene

Fjøset på Tjernsbråtan ombygd til Speiderhytte

Av Alv Egeland

Innledning

Historien forteller at spesielt eldre mennesker er opptatt av begivenheter og dramatiske hendelser langt tilbake i tiden. Selv om de ikke «lever på minner», huskes ofte best det som hendte i gamle dager, mens det som skjedde i går er gått i glemmeboken. Men det finnes jo alltid unntak. Kanskje også du har vært på søndagstur en vakker vårdag i pinsehelgen, i området rundt Tjernsbråtan, og blitt overrasket av en stor samling aktive unge jente- og guttespeidere som ærbødig hilser det norske flagget – på en høy flaggstang, som bildet på neste side viser.

Sannsynligvis har du også blitt overrasket over å oppdage at det her står en stor speiderhytte og kanskje lurt på når den ble

bygd, og hvem som var ansvarlig. Speiderarbeid er alltid basert på dugnad. Men speiderne sover ikke inne i hytta, selv om det er dårlig vær. De foretrekker å overnatte i telt, på speidervis, mens hytta brukes mye til ulike typer av speideraktivitet.

Historien om speiderhytta på Tjernsbråtan – som omtales her, er basert på minner fra 1970- og 80-tallet. Da fikk vi som nys hadde flyttet til Tangen nye omgangsvener og oppdaget fine tursteder og bademuligheter i ferskvann syd for Nesoddtangen. Dessverre ble ingen notater eller dagbøker skrevet mens dugnadsarbeidet på Tjernsbråtan startet, men jeg håper at minnene er så noenlunde pålitelige.

For 50 år siden var det aktive

Bildet er fra en pinsesamling på Tjernsbråtan omkring år 1990 hvor nesten 100 speidere deltok. Her får man et godt bilde av hvor stor hytta er samt at det er en stor, åpen plass foran huset. Når turgåerne ser dette, tenker de nok hvor har det blitt av fjøset? (Foto: T. Gleditsch.)

speidertropper mange steder på Nesodden. Mye av deres aktivitet foregikk ute i skog og mark fordi speiderne skulle lære å klare seg selv med få og enkle hjelpemidler. En speiderhytte stod derfor høyt på ønskelisten.

Initiativet og drivkraften bak valg av sted for en speiderhytte på Tjernsbråtan og selve pionerarbeidet var et par aktive

Kiwanianere. Jeg kom nok nærmest ved en tilfeldighet med i gruppen av speiderforeldre som startet arbeidet med å gjøre uthuset på Tjernsbråtan om til et samlingssted for alle speiderne på Nesodden. Nå er det vemodig å tenke på at nesten alle som startet prosjektet med ombyggingen av uthuset på småbruket er borte, men minnene om dem lever.

Foto av speiderjentene på pinsleir. Her nyter de frokosten ved et enkelt speiderbord mens de sitter på en solid trestokk. Maten smaker prima. Heldigvis er været godt, men man har hatt mange minnerike samlinger selv om det regner. I bakgrunnen ser vi teltene hvor de sover. (Foto: P. A. Myklebust.)

Hvordan, når og hvem startet byggeprosjektet?

Primus motorer i gruppen var Odd Solheim, Fjellstrand og John Pettersen fra Fagerstrand. De var aktive medlemmer i Kiwanis, som er kjent for økonomisk støtte til frivillige ungdomsorganisasjoner. Pettersen – som bodde på husmannsplassen Damenga, var en hendig mann og praktisk talt nabo til Tjersbråtan. Som ivrig elgjeger

var han godt kjent i området. Solheim var nok mest organisatoren som hadde verdifulle kontakter.

Tjersbråtan ligger naturskjønt til ved Svestadtjernet. Det er langt fra naboer, så speiderne ville ikke være til besvær for noen. Området er et turmål for ski- og friluftsturister, og jeg har også plukket sopp der. Kommunen hadde overtatt eiendommen i slutten av 1960-årene. Området rundt tjernet

Jeg har nysst fått vite at Jaer-speiderne – omkring 1960, også startet et hytteprosjekt på Tjersbråtan. Dette var før kommunen hadde overtatt småbruket, så stedet var da privateid. Dessverre opplevde Jaer-speiderne at praktisk talt alt som ble gjort på dugnad, ble mer eller mindre ødelagt kort tid etter av uvedkommende. De var stadige innbrudd. Etter noen slike episoder ble deres hytteprosjekt stoppet.

egnet seg prima til leirplass med mange ulike fritidsaktiviteter. Her var nesten et perfekt sted hvor jente- og gutte-speiderne også kunne ha fellessamlinger.

Driften av småbruket sluttet etter første verdenskrigen, og kort etter brant hovedhuset ned til grunnen, men murene hvor det stod var fortsatt godt synlig. Småbruket – som opprinnelig hørte til Svestad gård, hadde derfor i 1970-årene ligget øde lenge og uthuset holdt nesten på å råtne. De som vil vite mer om husmannsplassen Tjersbråtan vil finne opplysninger i bygdebøkene om Nesodden.

Da speidervennene startet prosjektet var det bare uthuset –

fjøset og låven, som fortsatt stod på sine originale tomter. Ved første dugnad på Tjersbråtan ble vi informert om den fine gråsteinstøtten som stod nær hustomten. Pettersen fortalte at den var laget av den siste bonden som bodde der. Han hadde hogd sin egen gravstein, men barna fikk ikke flyttet den til Gjøfjell kirke, hvor faren ble gravlagt.

Uthuset – som fotografiet på neste side viser, var relativt stort. Grunnmuren under fjøset var av solid gråstein, og arbeidet var gjort av en fagmann. Målet var å forandre huset til et samlingssted som ville bli brukt av alle speiderne i kommunen.

Fotografi av Tjersbråtan slik småbruket så ut for ca. 100 år siden. Bildet er tatt kort tid etter at nytt uthus ble bygd. I hht. historiske kilder ble uthuset reist omkring 1900. Småbruket ser riktig fint og velstelt ut. Hest har de også. Trær og busker er hogd slik at Svestadtjernet er godt synlig. Påbygget ved inngangen til fjøset er nok utedoen. Under fjøset var en stor gjødselkjeller som er usynlig fra denne siden. (Foto: lånt fra Harald Lorentzen)

Fjøset ble speiderhytte

Kiwanisklubben – mye takket være Solheim, Pettersen og Osvald Granerud, lovet å dekke kostnader til materiell og installasjoner forutsatt at arbeidet ble gjort på dugnad. Hvem i klubben som forhandlet med kommunen om bruk av Tjersbråtan for speiderbevegelsen på Nesodden vet jeg ikke, men jeg tipper det var Osvald Granerud, som var aktiv på mange områder. Han var også da president i Kiwanis. Om det da ble skrevet noen formell avtale om bruken av småbruket er også ukjent. Dog er jeg sikker på at det tok ikke lang tid fra ideen kom til arbeidet begynte.

Første dugnadsgjeng bestod av de to nevnte kiwanianerne, pluss tre karer fra Tangenområdet. Etter kort tid kom det mange flere speiderforeldre med i dugnadsgjengen. Pettersen var nok både byggeleder og organiserte arbeidet i den første fasen, mens Odd pleiet kontakten med klubben. Hver gang det kom telefon fra Pettersen i Damenga, var det korte, greie beskjeder om oppmøtetid og hva vi måtte ta med av verktøy. Slik jeg husker, ordnet han det meste av utstyret selv. Det ble fra starten bestemt at fjøset egnet seg aller best; dvs. et sted hvor møter kunne holdes og inneaktiviteter utføres.

Slik så uthuset på Tjersbråtan ut da dugnadsarbeidet begynte. Som bildet viser er veggene i fjøset – lengst til venstre, laftet. Fjøsets vegger og taket var i relativ god stand, mens resten av uthuset – låven- var ganske falleferdig. Derfor begynte arbeidet med fjøset. (Foto er lånt av Harald Lorentzen)

Dette fotografiet er tatt kort tid etter dugnadsarbeidet begynte. Speiderne på Nesodden var ivrige etter å ta i bruk det nye stedet. De kom ofte på besøk mens dugnaden foregikk. Som dette bildet viser må mye arbeid gjøres før man kan kalle fjøset en speiderhytte. (Foto: H. Lorentzen.)

Fjøsprosjektet startet først. Det var viktig å få ut fjøslukta – som fortsatt satt i veggene. Det måtte også ryddes grundig i gjødselkjelleren under fjøset. Vegger og gulv ble først spylt med vann fra tjernet.

Flere lørdager var også fruene med på dugnaden, og da ble det servert mye kaffe og hjemmebakke kaker. Nam, nam! I tillegg gjorde damene et imponerende arbeide med å feie, pusse og skrubbe de mange laftestokkene av grovt tømmer som utgjorde veggene i fjøset. Det ble brukt mye sandpapir

i tillegg til kraftige treraspere og speiderkniver. De gamle stakkene ble skrubbet og vasket flere ganger. Alt arbeid ble gjort uten bruk av elektrisk verktøy, men jeg mener vi hadde en bensingenerator som leverte strøm til å koke vann. En ordentlig murpipe ble tidlig satt opp så vi fikk litt varme i fjøset. Det som nok overrasket dugnadsgjengen mest, var hvor mange og hvor lenge fluer og larver fortsatt kom krypende ut fra de gamle veggene.

Selv om det var noen få episoder med hærverk på Tjersbråtan kort

tid etter at arbeidet begynte, kan jeg ikke huske at dette var et stort problem. En stor plakatt ble tidlig satt opp på fjøsveggen om formålet med prosjektet hvor vi også inviterte alle interessert til å være med på dugnaden.

I Etterkrigs-Norge – for omlag 50 år siden, respekterte man søndags- og helligdagsfreden på en helt annen måte enn i dag. På søndager – i alle-fall fram til klokken 13, skulle det ikke være konkurranser eller andre støyende aktiviteter. Det var derfor utenkelig at dugnadsarbeid skulle foregå på søndager. Praktisk talt bare helt nødvendig helligdagsarbeid ble gjort – tungt kroppsarbeid ble ikke utført. Søndagene skulle det være hviledager. Byggearbeidet på Tjernsbråtan i 1970-årene foregikk da vanligvis på lørdagene, men noen få ganger var vi der også midt i uka.

Området omkring uthuset var på denne tiden ganske gjengrodd med små og store busker, så det ble også ryddet og noe busker, og trær ble hogd. Pettersen hadde motorsag. I tillegg til arbeidet med

uthuset måtte det ordnes med et trygt sted å hente vann, pluss bygge en ny «utedass», samt sette opp en vedbod.

I tillegg ble det arbeidet med en hems over fjøset hvor speiderne kunne overnatte vinterstid. Noen i dugnadsgjengen arrangerte en overnattingstur, tidlig på våren – i påskeuken. Tror vi var åtte personer som innviet den nye hems. Det var ganske kaldt, selv om det ble fyrte mye i den nye ovnen, men både middagen og frokosten smakte. Konklusjonen var entydig; vi hadde redusert fjøslukten til et tolerabelt nivå. Man kunne sove godt i et gammelt fjøs.

Den store teknologiske utviklingen innen bygging og restaureringen av gamle hus var nok da fortsatt på begynnerstadiet. I alle fall ble det arbeidet på Tjernsbråtan utført med hammer, øks og håndsak.

Det var en entusiastisk, godt voksen gjeng som gikk løs på fjøset og løa på Tjernsbråtan. Transporten foregikk med private biler som ble parkert ved Svestad gård. Derfor var det stien inn fra Midtveien som vanligvis ble brukt.

Arbeidet gikk rimelig fort unna. Den første pinsseleiren ble arrangert på Tjernsbråtan sommeren etter at arbeidet hadde startet tidlig på høsten, selv om mye arbeid gjenstod. Siden da er uthuset ombygd og modernisert flere ganger. Om det var noen mer offisiell innvielse av speiderhytta på Tjernsbråtan, husker jeg ikke.

Mange speidere og rovere har benyttet speiderhuset og gjør det heldigvis fortsatt, selv

om speiderbevegelsen de siste 20- 30-årene har hatt problemer med å fylle opp rekkene. Spesielt problematisk har det vært å skaffe nok aktive ledere.

Siden starten har store, positive forandringer og oppjusteringer av hytta på Tjernsbråtan blitt gjennomført. Mange tidligere speidere på Nesodden har gode og morsomme minner og opplevelser fra opphold på Tjernsbråtan.

Slik ser speiderhytta ut i dag. Det er få ting her som vitner om at dette en gang var uthuset på et småbruk. Legg også merke til at det er to piper som stikker godt over taket. Tjernsbråtan – som bildet viser er et frodig område, og det har blitt et flott sted for speidersamlinger. Utedoen ligger sjenert plassert inne i skogen. Fotografiet, som er tatt av Torstein Gledisch, er fra en Pinsesamling med fint vær. Flagget er heist og speiderne har bygd opp et nytt, større samlingssted for aktivitet og instruksjoner.

To søsken En fyrvokter og en hotellvert

Av Harald Lorentzen

Magnus Berntsen og kona Kari bodde på gården Breibyholen i Odalen. Magnus var 3. generasjon på gården. Hans farfar Magnus Bentsen hadde kommet fra Romedal og var født 1721. Hans farmor het Marie Arnesdatter.

Magnus' far fikk navnet Bent Magnussen, var født 1761 og gift med Marte Olsdatter.

Deres første barn var Ola Bentsen, men han ble bare 12 år, og dermed var det sønn nummer to, Magnus Berntsen, født i 1792, som kom til å overta gården.

Magnus var imidlertid husmann og «Gruvearbeider» da vi første gang treffer ham 24 år gammel i 1816 ved utskrivning av «Sølvskatten» dette året (årets Follominne har en artikkel om

denne skatten) Året derpå, i 1817, var det skifte på Breibyholen, om det var begge foreldre eller bare faren som var død står det intet om, men Magnus fikk overta gården for 200 riksdaler.

Høsten 1823 ble det lyst til ekteskap. Magnus Berntsen på Breibyholen var nå blitt 32 år gammel, og bruden Kari var 23 år.

Naturen går sin gang, og den 22. januar 1824 føder Kari en datter som får navnet Marthe.

Den 19. april 1826 får Magnus og Kari en sønn som blir døpt hjemme 30. april. Navnet de ga sønnen var Bernt. Det er han og en yngre søster som vi skal følge til Nesodden.

Hvordan de hadde det økonomisk er usikkert, for i 1827 låner Magnus 250 riksdaler med

pant i husene og Breibyholen. Den lille familien fikk et nytt sted å bo, de flytter til gården Nordre Spetalen i nabokommunen Stange.

Etter en tid ble mor Kari pånytt gravid. 28 april 1829 fødte hun en pike som ved dåpen i Stange kirke fikk navnet Berthe.

I 1832 får de sønnen Amund som også ble døpt i Stange kirke. Faren Magnus er nå husmann, men ved sønnens dåp ute som soldat. Nå bor mor på Mostu-eie i Stange, altså en husmannsplass under gården Mostu.

I Bygdeboken for Nord Odal står det at Magnus Bentsen skjøtet Breibyholen i året 1834, men de bodde på denne tiden i Stange. De finnes ved dåpen til Berthe (1829) på plassen Nordre Spetalen og ved Amunds dåp på Mostu-eie.

Heller ikke her skulle de bo så lenge, for allerede i 1837 er de registrert som utflyttede fra Stange til Christiania. Vi finner dem i et notat om at Berthe i 1847 var utflyttet til Christiania, men det står at dette allerede hadde skjedd i 1837.

Den første av barna som giftet seg var eldste datter Marthe, hun ble tilbake i Odalen og giftet seg 27. desember 1849 med Lars Larsen, en jevngammel og lokal mann.

Vi må så gå til den neste av barna som var sønnen Bernt, familien hadde som før nevnt flyttet til Christiania og Bernt giftet seg 6. august 1851 i Domkirken i Christiania, han omtales nå som «Arbeidsmann». Bruden var den svenskfødte Christine Danielsdatter Almqvist fra Eksjö i Småland.

Det tredje av barna, Berthe, ble gift 6. september 1857 i Domkirken i Christiania med matrosen Martin Pedersen.

Bernt Magnussen blir fisker

En eller annen gang mellom vielsen i 1851 og 1857 flytter Bernt og hans kone Christine ut til det som i kirkeboken het «Ildjern-Eie», det var i virkeligheten strandstedet Kavringstrand.

Der ble en gutt født 22. juni 1857 og døpt i Nesodden kirke 16. august samme året. Det var en lang vei når man skulle til

kirke for dåp, det var å ro og seile rundt Nesoddtangen og fram til Presteskjærene før man klatret opp den bratte bakken til kirken.

De stolte foreldre ga gutten navnet Magnus ved dåpen, et navn han fikk etter sin farfar i Odalen.

Etternavnet ble Berntsen. I de tider tok man fars fornavn og satte «sen» (søn) bak.

I heftet Oksval Vel 1944 er det et intervju med søstrene Ingeborg og Laura Hatt hvor de forteller at: – *deres besteforeldre het opprinnelig Bernt og Bernhardine Magnusson Stormoen Hall og var fra Odalen. De flyttet til Kavringstrand og hadde der sin eiendom på bygset grunn, og bestefar Bernt drev fiske.*

Bernt Magnussen kom, som søstrene opplyste, fra Sand i Odalen, men deres bestemors navn er ikke korrekt. Ingeborg og Laura ville nok også gjerne pynte litt på familiehistorien – som Laura ofte uttrykte det: «Gården var så svær at vedstablene rakk helt til russergrensa».

Bernt og Christine har nok bodd i Kavringstrand noen år, for de bor der ved folketellingen i 1865.

Årene går, sønnen Magnus fikk sin skolegang på Sandaker, og tok sin årseksamen i 1871.

Ved konfirmasjon i Nesodden kirke i 1872 bor de fortsatt på fiskerstedet Kavringstrand.

Så flytter hele familien til eiendommen Søndre Hatt (rett øst for det nåværende renseanlegget). I 1875 vet vi at de hadde flyttet dit.

Årene går sin gang for fiskerfamilien på Hatt og generasjonene følger hverandre. Sønnen Magnus var klar for å tre inn i ekteskapet.

Han hadde møtte en pike på samme alder, Laurenze Kristine Borgersen, bosatt i Smedgata i Kristiania. En vinterdag i februar

«Hatt fra sjøsida» Foto: Harald Lorentzens samling

1879 giftet de seg i Grønland kirke. Faren til Magnus var forlover.

Magnus og Laurentze bosatte seg hos foreldrene i huset på Søndre Hatt.

Høsten 1879 skulle en hendelse sette Oksval og Hatt på kartet, en ballongferd. I Dagbaldet 11. august 1879 skriver man:

Madame Godards Luftseilas igaar Aftes fandt Sted under Tiløb av en uhyre Menneskemasse. En stor Del foretrak at nyde det skjeldne Syn gratis fra Gader,

Aufotografert akvarell av Hatt fra 1902. Foto:Privat

Pladse, Hustage og Vinduer udenfor Kontraskjæret. Alligevel var der visselig 4000 Mennesker inde på den nævnte Plads, hvor Ballonens fyldning begynte Kl. 5, medens Tivolis Rochester

underholdt Publikum i Ventetiden. Kl. 7.10 tog Madame Godard Plads i Gondolen, fulgt av en herværende svensk Journalist, Hr. Ballander.

Ballonen hevede sig i den ganske svage Bris langsomt og rolig i Vejret, antageligvis omtrent 250 Meter og for derpaa afsted i sydvestlig Retning. Efter den medfølgende Passasjers Sigende, skal Udsigten fra Balonen have været henrivende. Kristianiafjorden laa nedenfor i den dalende Sols Straaler, medens Aasene øst for Kristiania dannet en mørk og effektfuld Baggrund.

Ballonen gikk ikke hurtig. 25 minutter efter Opstigningen dalede den ned ved Nesodden, nær Konsul Parrs Ishuse. Folkene paa Stedet betragtede baade Ballonen og dens Passagerer som virkelige Underdyr. Ved Ballonens Synkning stansede den vistnok for et Øjeblik i et Træ, for strax derpaa rolig og stille at synke ned mellom Fjeldknattene midt i en bæk..

Det var Bernt Magnussen Hatt som så ballongen dale ned fra himmelen og kunne ta den imot. Han hadde med seg svigerdatteren

Laurentze som holdt ballongen nede til marken. Det var ikke mange beboere på nordre pynten av Nesodden, men havnefogd Johnsen på Signalen hadde kommet til for å se på dette skuespillet. Ballongen dalte ned på stranden rett øst for Hatt og stedet ble senere til «Ballongbukta».

Nå på sommeren 1879 var Laurentze blitt gravid og hun og ektemannen Magnus fikk 20. november 1879 deres første barn, datteren Kristine Petra. På høsten 1881 kom barn nummer to til verden, døpt Ingeborg Bernhardine.

Fyrvokteren Bernt Magnussen, portrettert ca. 1870. Foto: Privat

Samtidig som barna ble født, var det også noen som forlot denne verden. Bernt Magnussen, født i 1826 i Odalen, døde 7. mars 1882, 56 år gammel.

Nå bygget man klokketårn og fyrlykt på Nesoddtangen, og fiskeren Magnus Berntsen fikk arbeid som «fyrvokter» ved Nesoddtangen fyr. Det var jo en sikker inntekt i tillegg til fjordfiske. Han tituleres slik da deres eneste sønn Bernt Pauli ble født 2. april 1885. Den 10. mars 1887 kom nok en datter i huset da Ragnhild ble født. Vi siterer igjen fra Oksval Vel 1944;

Stedsnavnet Hatt er kjent av alle Oksvals beboere, men ikke alle kjenner navnets opprinnelse. Like utenfor eiendommen, nede ved stranden, ligger en liten holme eller skjær, som har fasong som en hatt, derav er navnet på eiendommen og slekten kommet. Da besteforeldrene feiret sølvbryllup i 1876, hadde de kjøpt grunn på Oksval, og eiendommen Hatt sto ferdigbygd til sølvbryllupet.

Det riktige er at fiskerstedet Søndre Hatt var eiet av

Laurentze Hatt og døtrene. Foto: Privat

Nesoddtangen gård. Det var ikke før 26. juli 1878 at Magnus Berntsen kjøpte og utskilte eiendommen Søndre Hatt. Samtidig ble naboeiendommen Nordre Hatt utskilt, også den som selveiet egen eiendom. Laura fortalte til Leif Erik Kristiansen, nåværende eier av Hatt, at tømmerkassa til huset på Hatt opprinnelig kom fra Svestad.

Mor Laurentze ble vinteren 1889 nok en gang gravid, men mannen Magnus var nå blitt syk,

han døde av det presten trodde var «Tæring» 5. mai 1889. Han ble bare 32 år gammel. Kona Laurentze var høygravid og 25. mai 1889 nedkom hun med deres datter som ble døpt Laura.

Gamlemor Christine Magnussen, født i 1818, som opprinnelig kom fra Eksjö i Småland, døde 1. mai 1890, også hun av sykdommen «Tæring» (tuberkulose) som tok så mange liv. Hun ble 82 år gammel. Hun overlevde sin sønn Magnus som døde ett år tidligere.

Det var sterke kvinner i disse fiskerfamiliene. To år senere var det folketelling på Nesodden og enken Laurentze hadde tatt over arbeidsoppgavene til sin mann, «Fyrvokterske og Fiskeri» står det at hun drev med.

Hele året rundt, i all slags vær, måtte hun ro ut til Tangen, dra loddet på klokka og fylle parafin på fyret. Minstejenta Laura måtte være med fra hun var fire år. Laurentze fikk bygget et lite tilbygg til klokketårnet med en brisk og et bord, der hun kunne skjerme lille Laura for vær og vind mens hun jobbet.

Leif Erik Kristiansen er blitt fortalt at en gang da det blåste opp til ruskevær, fikk noen på en av øyene i fjorden øye på ei lita jente som kom roende alene fra Kristiania. De ville gjøre anskrik, men da var det noen som sa nei, det er ikke nødvendig, det er jo en av Hatt-jentene, og de klarer seg.

Mor Laurentze tok senere med seg de to yngste barna og flyttet til Kristiania, slik at de skulle få seg bedre utdanning. År 1900 bor de i Ruseløkkveien 60 og hadde trolig leid ut Hatt.

Nå hadde en ny fyrvokter tatt over. Det var naboen Johan Jacobsen på Nesoddtangen gård som da var «Tilsynsmann ved Nesoddtangen fyr».

Enken Laurentze Berntsen flyttet nok ut til Hatt igjen, for i 1910 bor hun sammen med to av barna, døtrene Borghild og Laura Hatt. Borghild arbeidet i Kristiania, men bodde hjemme. Enken Laurentze døde i 1941 og er gravlagt på Nesodden kirkegård.

Hvordan gikk det med barna etter den første fyrvokterfamilien:

(1) Kristine Petra Magnussen, født 20. november 1879 på Hatt, ble døpt 16. mai 1880 i Nesodden kirke. Hun ble konfirmert 7. oktober 1894 samme sted.

I år 1900 bor og arbeider hun hos tobakksfabrikant Olsen i Løkkeveien 9 i Kristiania.

Hun kom tilbake til Nesodden, men giftet seg 14. mars 1906 i Jacob kirke i Kristiania med Kristian Martinius Nilsen som var født 21. mars 1886. Ifølge kirkeboken var han født i Frogn, men ifølge kirkeboken for Nesodden er han født på Kallestad på Nesodden. Hans far Nils Pedersen var født i Silbodal i Värmland i 1843 og kom til Norge og Mellom Dal i Frogn 28. august 1868.

Kristian var veiarbeider. De bosatte seg på Kallestad. Senere bygget de hus ved Flaskebekk-tjernet på eiendommen Nome. Kristine Petra Nilsen Nome døde i 1959 og Kristian Nilsen Nome i 1973.

Kristine og Kristians barn:

(a) Aase Nilsen født 28. april 1906, dåp 3. juni 1906 i Nesodden kirke.

(b) Kristian Magnus Nilsen født 20. mars 1908, dåp 7. juni 1908 i Nesodden kirke. Han giftet seg med Marie Alberta Friberg. Marie døde i 1971 og Kristian i 1972.

(c) Inger Nilsen født 20. september 1910, dåp 1. november 1911 i Nesodden kirke. Ble gift med Jon Arnold Ørdsahl Paulsen. Het som voksen Inger Nome etter stedet. Hun døde 9. oktober 1999 og gravlagt 15. oktober 1999 i Os gravlund ved Halden i Østfold.

(d) Gerd Nilsen født 11. desember 1911, dåp 4. april 1912 i Nesodden kirke. Død 13. februar 2005. Hun ble gift med Reidar Henry Edvardsen, f. 1908, død 1989. Gravlagt Rælingen.

(e) Kirsten Nilsen født 8. april 1913 og døpt 20. juli 1913 i Nesodden kirke. Hun ble gift med Lars Gisle Bøckman født 1907.

(f) Gunvor Kristiansen født 31. desember 1916.

(g) Nils Ivar Nilsen Nome født 24. april 1923, dåp 9. september 1923 i Nesodden kirke. Død 24.

april 1992, gravlagt Nesodden kirkegård 30. april 1992.

Gunvor og Ivar utenfor Nome.

Foto: Privat

(2) Ingeborg Bernardine Magnussen født 1. august 1881 på Hatt og døpt 16. oktober 1881.

Laura Hatt på 100-års dagen. Foto: Privat

I år 1900 er hun i tjeneste hos Magda Gude og hennes mor som også heter Magda Gude i Riddervoldsgate 12 i Kristiania.

I år 1910 bor hun hos Magda Gude i Oscarsgate 78 i Kristiania.

I år 1923 er hun hushjelp i Oscarsgate 78. Hun forble ugift og døde 25. desember 1968.

Hun er gravlagt på Nesodden kirkegård.

De sterke damene i Hatt, Ingeborg og Laura, som tok over stedet, forble ugifte, som så mange kvinner før i tida. Helt til Ingeborg var opp i åttiåra, kløyv hun opp på taket i Hatt-huset for å skifte takstein (hun var lettest til bens!), mens Laura holdt i et tau som Ingeborg hadde festet om livet!

(3) Magda Borghild Magnussen født 20. januar 1883. Hun ble konfirmert 3. oktober 1897 i Nesodden kirke. I 1910 arbeider hun med Broderi i Kristiania, men bor hjemme på Hatt.

1923: Hun er fadder for nevøen Nils Ivar Nome. Hun døde av Spanskesyken.

(4) Bernt Pauli Magnussen født 2. april 1885, døpt 12. juli 1885. Han døde 24. desember 1893 på Hatt.

(5) Ragnhild Magnussen født 10. mars 1887. Hun bor sammen med sin mor i Ruseløkkveien 60 i år 1900. Er ikke i live i 1967.

(6) Laura Marie Magnussen født 25. mai 1889 og døpt 16. juni 1889 i Nesodden kirke.

I år 1900 bor hun sammen med moren og søsteren Ragnhild i Ruseløkkveien 60 i Kristiania. Hun blir konfirmert 20. september 1903 i Nesodden kirke.

I 1910 bor hun sammen med sin mor på Søndre Hatt og arbeider med «Huslig gjerning». Senere reiste hun til Danmark og arbeidet en tid som husholderske.

I 1989 ble hun 100 år. Laura Hatt døde som den siste i søskenflokket 26. mars 1993, nesten 104 år gammel, og er gravlagt på Nesodden kirkegård.

Kristine var med andre ord den eneste av Hatt-jentene som ble gift, men hun fikk til gjengjeld sju barn sammen med Kristian, og

alle vokste opp til et nøysomt, men godt liv på Nome ved Flaskebekk-tjernet. Det skyldes ikke minst at «tantene i Hatt», som var dyktige syersker, bidro med sitt til å kle opp ungene på Nome.

«Berthe Pynten»

Berthe Magnusdatter kom fra Odalen og var søster til Bernt Magnussen Hatt. Hun hadde møtt en sjømann som het Martin Pedersen fra Østre Toten.

28 og 26 år gamle giftet de seg høsten 1857 i Domkirken i Christiania. Hennes bror Bernt var forlover. Straks deretter flyttet de ut til halvøya vår.

Når Berthe og Martin får sitt første barn heter det at de bor på «Nesoddtangen plass», mens ved neste barnefødsel er plassen navngitt til «Hesteløkka». Dette var en husmannsplass som tilhørte Nesoddtangen gård. Stedet ligger lunt til inne i vika nærmest den gamle brygga på Nesoddtangen.

Her hadde Martin Pedersen 13. januar 1858 fått festekontrakt av bonden på Nesoddtangen gård.

(Kontrakten om å bosette seg på Hesteløkka er noe forkortet):

Hesteløkka. Foto: Harald Lorentzen

Contract

Mellem Bernt Olsen Skoklefald som eier af Næsodtangen og Martin Pedersen angaaende brug og benyttelse af et stykke grund eller mark tilhørende Næsodtangens eiendom i Næsoddens præstegjæld paa følgende vilkaar:

1, Nevnte stykke grund eller mark Hesteløkbunden kaldet, har følgende delegrændser: fra strandkanten inderst i bugten og langs nedunder en der værende brat fjeldvæg i sydlig retning til et X kors i bjerget udgjør længde omtrent 28 otte og tyve favner fra formeldte X kors i vest eller vestsydvestlig retning til et birketræ med X kors og videre i samme retning til et X kors i bjerget i nærheden ved en derværende kløv (gangstie) derfra lige ned til søen ugjør længde omtrent 34 tretti og fire favne og forresten langs søen til førstnævnte delepunct, hvilket stykke grund bortfestes til Martin Pedersen og nulevende hustrue for deres levetid, men i tilfelde hun bliver enke, da saalænge hun som saadan forblivede.

2, Den mellem os omforenede aarlige afgift af formeldte stykke grund 9 spd: skriver ni speciedaler maa være betalt til grundejeren inden hvert aars juul, under denne contracts fortabelse.

3, Paa formeldte stykke grund har opsidderen fri raadighed til at opføre og vedligeholde de for sig fornødne gangstie derfra og til den vei som fører fra Næsodtangens huuse og til bygden bliver ham at tilstaae en gang for alle efter grundejerens udviisning.

4, Fæsteren maa ikke overdrage sin besiddelsesret enten i det hele eller for en deel til nogen anden. Ligesom de heller ikke maa give eller tillade nogen ophold i huset (inderst) uden grundejerens samtykke, saavelsom det ogsaa paaligger opsidderen og hans familie at føre noie tilsyn med at ingen begaaer eller foretager sig noget utilladeligt paa Næsodtangens eiendom.

Næsodtangen den 13de januar 1858. Som grundejer:
Bernt Olsen Skoklefald, som fæster: Marthin Pedersen m. i. p.

Til vitterlighed om underskrifter samt om at kontraktens indhold er parterne bekjendt.

Ole Svendsen m. i. p. Ole Peter Røer.

(m.i.p. betyr «med iholden penn», noe som tyder på at det var greitt å få noe hjelp med det skriftlige).

Det ble en vanskelig tid for familien, av de tre barna de fikk fra 1858 til 1862, døde et av dem som spedbarn.

Ute på fjorden drev Martin Pedersen som fisker og inne i stua på Hesteløkka hadde mor Berthe sine to barn Hakon og Magda. Den 5. november 1863 kom det

neste harde slaget for Berthe, mannen døde bare 33 år gammel. Hun tok da til seg sin 60 år gamle mor Kari i huset på Hesteløkka, hun kunne vel hjelpe til. Berthe selv hadde en vanskelig nok tid med fiske, og så dyrket hun som det står «en liten jordplett».

Hva gjorde en enke med to små

barn? Jo, hun tar imot folk som får et rom for natten og en matbit i huset sitt i «Hesteløkka». Halvor Olsen het vadfisheren som nå kom inn i huset, han var gift og bodde til daglig på den lille øya Killingen rett vest for Bygdøy.

Nå gikk det ikke bedre enn at Berte ble gravid med vadfisheren og ut i oktober 1867 kom Hulda Marie til verden. I løpet av de neste to årene mistet Halvor Olsen sin kone og atter ble det besøk hos «Berthe Pynten». Noe giftemål ble det ikke, men derimot ble det enda en graviditet for Berthe i Hesteløkka.

Da forduftet nok leieboeren,

for når Berthe får sitt femte barn Karoline i august 1871, da bor hun i Kavringstrand, her bodde jo hennes bror Bernt med sin familie. Det var lang vei fra strandstedet Hesteløkka til Nesodden kirke, og i disse tilfellene ble gjerne barna hjemmedøpt. Kanskje var Berthe inne i Kristiania for å føde, eller så hadde en jordmor tatt veien over fjorden – ved dåpen står det at Karoline var «hjemmedøpt av Jordmoder Madam Larsen i Kristiania».

Det ble nå en enda vanskeligere tid for Berthe. Hun flytter på begynnelsen av 1870 årene opp til husmannsplassen «Kallestad»

«Hotellet» er bygningen midt i bildet. Foto: Postkortsamling tilh. Kåre Norum

Flaskebekkbråtan i 1982. Foto: Harald Lorentzen

som lå oppe på jordet til Vestre Skoklefeld, rett ved den store stien mellom der Gamle Skoklefeldvei slutter og Bergerbanen. Broren Bernt flyttet til fiskerstedet Hatt.

I 1875 var Berthe blitt 46 år gammel og barna Hakon Paul på 17 år, Magda 13 år, Hulda 8 år og Karoline 4 år. Det var ikke bare å kle opp en slik barneflokk, men vi har kjennskap til at soknepresten kom med en barnekappe, etter at han selv hadde mistet sin datter.

Årene går og det kommer i gang en industri som skulle engasjere mange – produksjonen av Is.

På Flaskebekk kom Kristiania

Iscompagni og begynte å skjære is på Flaskebekktjernet. Dette ble skipet ut via et stort ishus som lå på tomten der landhandleriet til Johan Grøstad senere ble bygget.

Hva var mer naturlig enn at man bygget et lite krypinn for isarbeidere? Et lite hus ble satt opp midt i Promenadebakken (som går fra nåværende Søndre Flaskebekk brygge og opp til Vardeveien).

Det fikk navnet «Hotellet». Det var Kristiania Iscompagni som eide grunnen.

Hit kom enken Berthe Magnusdatter, vi vet med sikkerhet at hun var her på

«Hotellet» i 1891 da det er folketelling i Norge. Da står det skrevet at hun ernærte seg med «dagarbeid, vask og rengjøring». Berte var nå blitt 63 år gammel. En av hennes døtre som til daglig bodde i Kristiania, var også på besøk denne dagen i 1891.

Det må ha vært et bra tiltak for isarbeiderne og for fiskere dette «Hotellet».

Hvis vi går ni år fram i tid til året 1900, så bor fortsatt Berthe på «Hotellet» på Flaskebekk, og fortsatt livnærer hun seg av «dagarbeide, vask og rengjøring». Nå har hennes datter Hulda også flyttet ut til Nesodden og var sammen med moren. Berthe, som har slitt hele sitt liv, har nå blitt 72 år gammel.

Berthe begynner nå å bli en gammel dame og flytter fra «Hotellet» bort til sin datter på «Flaskebekkbråtan».

I 1913 blir tomten «Hotellet» utparsellert som egen tomt og solgt til sommergjester. Den 16. mars 1918 dør Berthe hjemme hos sin datter Karoline, hele 87 år gammel. Berthe fikk med sin ektemann 3 barn:

I. Hakon Pauli Martinsen, f. 22. mars 1858 i Hesteløkkka. Han ble sjømann og som jungmann var han hjemme på Kallestad hos moren i 1875. Videre skjebne ukjent.

II. Magnus Martinsen, f. 27. mars 1860, dåp 9. september 1860 i Nesodden kirke. Død 12. februar 1862.

III. Magda Josefine Martinsen, f. 20. Desember 1862 i Hesteløkkka, dåp 31. april 1863 i Nesodden kirke, konfirmert 19. oktober 1879 i Nesodden kirke. Den 29. juni 1890 giftet hun seg i Jacob kirke med enkemannen Anders Hansen. Hun var da 28 år og han 61 år. De bodde på Flaskebekkbråtan som Anders hadde bygslet i 1852, og eid siden 1872. Magda sin ektemann døde i 1902.

I 1910 bor hun på Flaskebekkbråtan som enke. Magda døde 4. februar 1913, hun ble 53 år gammel. Berthe fikk med fiskeren Halvor Olsen 2 barn:

IV. Hulda Marie Halvorsen, f. 22. oktober 1867 i Hesteløkkka, hjemmedåp 30. oktober 1867.

Hulda bodde i år 1900 sammen med sin mor på «Hotellet». Hun flyttet nok til hovedstaden for i 1910 finner vi henne som «losjerende fabrikkarbeiderske i Smaalengaten 8». Hun er ugift, men har fått en sønn i 1902 som het Pauli Andreassen. Vi vet at Hulda døde mellom 1913 og 1918.

Pauli Andreassen, f. 3. august 1902 i Kristiania, d. 18. juni 1971, gravlagt 9. juli 1971 i Nordre Gravlund. Nordre Gravlund. Han giftet seg med Signe H. P. Lundin, f. 1901, d. 1991.

V. Karoline Halvorsen, f. 3. august 1871 i Kavringstrand, dåp 9. juni 1872 i Nesodden kirke (bekjentgjort), konfirmert 3. oktober 1886 i Nesodden kirke, d. 14. mars 1940 i Flaskebekk, gravlagt 20. mars 1940 i Nesodden kirke. Hun giftet seg med Johan Martinius Samuelsen, 4. november 1900 i Nesodden kirke, f. 11 mai 1876 i Grisbuhytta (sønn av Peter Christian Berthe Samuelsen og Mathilde Josephine Johansen), d. 25 mars 1961, gravlagt 29 mars 1961 i Nesodden kirke. 1900: Bor på Birkeli Eide jakta «Friheten».

Thorbjørn Bernt Samuelsen, f. 11. januar 1903 i Nesodden, d. 22. november 1980, dåp 10. mai 1903 i Nesodden kirke, gravlagt 27. november 1980 i Nordre Gravlund. Eide Flaskebekkbråtan. Gift med Edith, født 9. november 1904, d. 16 mai 1989, gravlagt 25 mai 1989 i Nordre gravlund.

Kilder:

Oksval Vel 1944
Folketellinger 1910, 1865, 1875
Ministerialbok Domkirken 1848-1865, nr. 20
Ministerialbok Grønland kirke 1877-1886, Viede
Ministerialbok Nesodden kirke 1880-1915
Klokkebok Nord-Odal, Mo og Sand sogn 1819-1838 nr. 1
Ministerialbok Nord -Odal 1819-1838 s. 100.
Ministerialbok Stange nr. 9, 1826-1835 side 33 og 85.
Klokkebok Nord-Odal prestekontor nr. 1, 1819-1838, s. 189
Ministerialbok Jacob nr 6 1895-1908 viede side 110
Follo pantebok 20, folie 149
Follo pantebok 14, folie 527b.
Tjernshaugen.net
Alb. Raasens Bygdearkiv -.
Dagbladet 11/8-1879.
Nord-Odal Bygdebok I-2-2
Signalen 2014.
Harald Lorentzens slektsregister.
Harald Bøckmann.
Monica Iversen Eide.
Leif Erik Kristiansen

Grethe Fossum:

MINNEORD om Bjørg Gulbrandsen

Det var med sorg vi mottok beskjeden om at Bjørg var død den 25. juni 2017, nær 83 år gammel. Hun var som en bauta blant oss og alltid full av gode idèer og påfunn – og arbeidslysten skortet det i hvert fall ikke på. Bjørg hadde ikke ordet «nei» i sitt vokabular, hun var en blid, sosial og arbeidsvillig person som stilte opp så sant det var mulig å få det til.

Bjørg var nesten som ekte Nesodding å regne, for hun kom flyttende til Fagerstrand fra Stabekk i april 1940, 6 år gammel. Hun vokste opp på småbruket «Myrene» med mor og far, to brødre og en søster, men de var allerede flyttet ut av redet. På småbruket hadde de kuer, griser, høner, katter, hest og hunden «Ruska». De avlet poteter, korn, grønnsaker osv, slik som det var vanlig i krigstiden for den som hadde mulighet til det.

Bjørg gikk 7 år på Myklerud skole, så ble det «kurset» og realskolen på Fjellstrand. Hun jobbet på Nesodden Sag & Høvleri, men gikk etter hvert over til JoBu, hvor hun ble til hun ble heltids husmor. Hun traff bussjåfør Hans Gulbrandsen, ble forelsket, og det ble bryllup og etter hvert fire barn.

Hans og Bjørg var utrolig samkjørte, de jobbet sammen

«Tanker i ensomhet.

Det er ikke greit å bli gammel nå, hvordan det ender det tenker jeg på. Fremgang og omsorg det sies så bra, hvilken trygghet skal de gamle ha?

Blir du litt sliten og dårlig kan hende, søker du hjelp som din tilstand kan vende. Travle pleiere kan hjelpe til sengs, men kommer vi opp når det aller mest trengs?

Bleier er løsningen – barn igjen. «Gjør ingen ting det – OK min venn». Men vil vi legges når hjelpen er der? Spiller ingen rolle – det er NÅ de er her.

Stopp – ikke tull og tenk ikke sånn, dårlig vær og humøret på bønn. Vi skal jo fungere i mange år til, komme oss ut – så klart at vi vil.

Vi har jo radio, TV og alt, trygden har kommet og avgift betalt. Vi setter på TV'n, hva kan vi vente av hygge igjen for penger vi sendte?

Jeg trodde jeg kunne mitt eget språk, men nå har dette bare blitt bråk. Det dukker opp ord som jeg ikke forstår, fortell meg nu hva som foregår.

Lap-top og I-pod – sleng på en epost. SMS og meldinger er hverdagskost. Mega bite, dot com, ta med et no, hva kan alt dette være mon tro?

Vil du vite mer kan du klikke deg inn, jeg kan ikke klikke på TV'n min. Hva har vi betalt for, det lurer jeg på, det klikker snart for forstanden nå.

Nei – kos deg i hjemmet, være glad for det, for at jeg kan gå, snakke og se. For mine ting som jeg kjenner så godt. Takke Skaperen for det liv jeg har fått.»

I mars 2007 skrev Bjørg dette diktet som ble lest opp under bisettelsesseremonien i Gjøffell kirke. Historielaget har fått tillatelse av familien til å trykke det.

om alt som gjaldt hus/hjem og barn. Barna vokste opp i trygge omgivelser, – og som sønnen Jan sa i minnestunden: «Vi kunne alltid ta med venner hjem, de ble mottatt med åpne armer på

«Myrene». Der var det både ro og varme, mat og drikke!»

Bjørg var en ekte husmor, vasket, sydde og strikket til hele familien, holdt orden i blomsterbedene og elsket å ha gjester. For

sånn var hun vant til at det skulle være på «Myrene». Hun gjorde god nytte for seg, var sterk og glad! Hun satt også noen år i kassa i Solvikbutikken i Fagerstrand. Jeg kan ikke huske at Bjørg noen gang var sur eller sint – hun var et overskuddsmenneske.

Hun var med på å styre Myklerud skolemusikk, var med i Husmorlaget, Menighetsrådet osv. Var det en tilstelning eller noe på gang, kom vaffelrøra i bønnevis fra Bjørgs kjøkken, og det var heller aldri nei når det var spørsmål om kake til lotteri eller noe til bespisning – eller når det var spørsmål om å «ta i et tak» for en god sak. En del damer satt i stuen

og bandt fastelavnsris i slutten av januar.

Etter hvert ble det historielaget på Nesodden som lå hennes hjerte nærmest. Der var hun styremedlem i mange år! Og da Fundingrudhuset ble planlagt flyttet fra sin opprinnelige plass ved «Burmaveien» og til To gård, var Bjørg en meget engasjert person i det prosjektet – sammen med Per Wetlesen og mange andre. Hun skaffet en god del tidsmessige saker og ting til innredningen og hadde stor glede av dette.

Bjørg ønsket seg Follobunaden da den kom – og da var det jo bare å sette i gang og sy, da!! Det ble en flott bunad til Bjørg selv, etterpå ble det til begge døtrene. Men dette var moro – var det ikke flere som ønsket Follobunaden, da? Det er i dag 48 Follobunader som har kommet fra Bjørgs hånd, vi ser dem i dag på 17. mai og andre festdager.

Bjørg har satt mange spor etter seg – nærmeste familie etter Bjørg og Hans teller nå 48.

Vi vil aldri glemme deg! Hvil i fred!

Oversikt over styret i Nesodden historielag 2017

Leder:	Eli Vinje
Nestleder:	Erik Jacobsen
Regnskapsansvarlig:	Wilhelm Mohn Grøstad
Styremedlemmer:	Gunhild Skatteboe Stein Turtumøygard Jan-Arne Ødegården

Redaksjonskomiteen for Sopelimen takker bidragsyterne til årets utgave. Allerede nå tas imot bidrag eller forslag til innhold i artikler for neste års utgave.

Også i år er det gitt gaver til Fundingrudhuset, takk til giverne! Styret takker også dem som velvilligst har stilt opp slik at Fundingrudhuset og Nesodden kirke har kunnet være åpne for omvisning siste sesong!

www.nesodden.historielag.org

Org.nr. 971257075